

KVALITETSANALYS 2023
FRÅN FÖRSKOLA
TILL GYMNASIESKOLA

Antal barn och elever i de största skolformerna

Bilderna nedan ger dig en ungefärlig bild av antal barn och elever inom de största skolformerna förskola, förskoleklass och grundskola samt, gymnasieskola. Detaljerad elevstatistik hittar du i kapitel 10 på sidan 72.

Förskola

2023 hade Nacka 98 förskolor, 62 fristående och 36 kommunala. På dessa förskolor gick 6 100 barn.

Förskoleklass och grundskola

2023 hade Nacka 39 grundskolor, 16 fristående och 23 kommunala. I dessa skolor gick 15 400 elever.

Gymnasieskola

2023 hade Nacka 14 gymnasieskolor, 12 fristående och 2 kommunala. I dessa skolor gick 6 800 elever med olika hemkommuner.

Anpassad skola

2023 hade Nacka 4 anpassade grundskolor med 110 elever samt 2 integrerade elever. Nacka hade 3 anpassade gymnasieskolor med 28 elever.

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning.....	4
2.	Bakgrund och syfte.....	8
2.1.	Kvalitet för barn och elever i förskola och skola.....	8
3.	Insatser för ökad måluppfyllelse.....	9
3.1.	Genomförda insatser under år 2023.....	9
3.1.1.	Insatser för att främja barns språkutveckling.....	9
3.1.2.	Kvalitetsfrämjande insatser för pedagogisk omsorg.....	9
3.1.3.	Kompetensutveckling för ökad skolnärvaro.....	9
3.1.4.	Ökad kompetens om barn och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, NPF.....	10
3.1.5.	Kvalitetssamtal och resultatdialoger med rektorer om förskola, grundskola och anpassad skola.....	10
3.2.	Planerade insatser under år 2024.....	11
3.2.1.	Insatser för att främja barns språkutveckling.....	11
3.2.2.	Främjande av skolnärvaro.....	12
3.2.3.	Andra kompetensutvecklande insatser.....	13
3.2.4.	Andra insatser för ökad måluppfyllelse.....	14
4.	Förskolan.....	15
4.1.	Måluppfyllelse – kommunens mål för förskolan.....	15
4.1.1.	Indikatorernas målvärde och utfall åren 2022–2023.....	15
4.2.	Kvalitetssamtal med rektorer om förskolan.....	17
4.2.1.	Resultat på föräldraenkäten.....	17
4.2.2.	Andel förskollärare och barngruppernas storlek.....	19
4.2.3.	Likvärdighet inom förskolor och det kompensatoriska uppdraget....	20
4.2.4.	Framgångsrika arbetssätt som höjer måluppfyllelsen.....	21
4.2.5.	Pågående utvecklingsarbete för att öka måluppfyllelsen.....	22
4.3.	Barns tidiga språkutveckling.....	22
4.3.1.	Språkutvecklande arbetssätt i förskolor med många barn som har utländsk bakgrund.....	22
4.3.2.	Språkutveckling i öppna förskolan.....	23
4.3.3.	Förskola för fler barn – uppsökande verksamhet.....	23
4.4.	Tillsyn och insyn.....	25
4.5.	Utbildningsenhetens bedömning.....	26

5.	Pedagogisk omsorg	27
5.1.	Resultat på föräldraenkäten	27
5.2.	Observationer av pedagogisk omsorg	27
5.3.	Tillsyn	28
5.4.	Stöd i det systematiska kvalitetsarbetet.....	28
5.5.	Utbildningsenhetens bedömning.....	28
6.	Förskoleklass och fritidshem.....	30
6.1.	Inskrivna förskoleklass- och lågstadielever i fritidshemmets verksamhet	30
6.2.	Elevers tillgång till utbildade lärare.....	31
6.3.	Resultat på elev- och föräldraenkäterna	31
6.4.	Utbildningsenhetens bedömning.....	32
7.	Grundskola.....	33
7.1.	Måluppfyllelse – kommunens mål för grundskolan.....	33
7.1.1.	Indikatorernas målvärde och utfall åren 2022–2023.....	33
7.2.	Måluppfyllelse – nationella kunskapskriterier	35
7.2.1.	Kunskapsresultat läsåret 2022/23	35
7.2.2.	Likvärdighet inom skolor – elevgruppers kunskapsresultat läsåret 2021/22.....	44
7.2.3.	Elevers resultatutveckling	46
7.3.	Elevers tillgång till utbildade lärare.....	49
7.4.	Elevers tillgång till elevhälsa.....	50
7.4.1.	Resultatdialoger med rektorer.....	50
7.5.	Elevers upprepade eller längre frånvaro	52
7.5.1.	Kunskap om att främja skolnärvaro – seminarieriserie	52
7.6.	Enkätresultat	53
7.7.	Utbildningsenhetens bedömning.....	54
8.	Gymnasieskola	56
8.1.	Måluppfyllelse – kommunens mål.....	56
8.1.1.	Indikatorernas målvärde och utfall åren 2022–2023.....	56
8.2.	Betygsresultat	57
8.2.1.	Betygsresultat i jämförelse med Stockholms län och riket.....	57
8.2.2.	Betygsresultat per gymnasieskola.....	58
8.2.3.	Betygsresultat över tid.....	59
8.3.	Elevers tillgång till utbildade lärare.....	62

8.4.	Resultat på elevenkäten.....	63
8.4.1.	Elevenkätens resultat på totalnivå.....	63
8.4.2.	Elevenkätens resultat fördelat per kön.....	65
8.4.3.	Elevenkätens resultat jämfört med Stockholms län.....	66
8.5.	Utbildningsenhetens bedömning.....	66
9.	Anpassad grund- och gymnasieskola.....	67
9.1.	Kvalitetssamtal med rektorer.....	67
9.1.1.	Rektorers bedömning av verksamhetens kvalitet, styrkor och utvecklingsområden.....	67
9.1.2.	Elevs måluppfyllelse och möjligheter till maximal utveckling.....	68
9.1.3.	Förberedelser för arbetsliv, vidare studier och annan sysselsättning.....	69
9.2.	Elevs tillgång till utbildade lärare.....	69
9.3.	Resultat på föräldraenkäten.....	70
9.4.	Utbildningsenhetens bedömning.....	71
10.	Statistik om barn och elever.....	72
10.1.	Antal barn och elever i Nackas förskolor och skolor – oavsett folkbokföringsort.....	72
10.2.	Antal barn och elever folkbokförda i Nacka kommun.....	73
11.	Underlag till kvalitetsanalysen.....	74
11.1.	Källor.....	74
11.1.1.	Syfte och frågeställningar kvalitetssamtal.....	74
11.1.2.	Syfte och frågeställningar resultatdialoger.....	75
11.2.	Tjänsteskrivelser till utbildningsnämnden.....	75

I. Sammanfattning

Förskola

Förskolan fortsätter liksom tidigare år att ha mycket goda resultat på föräldraenkäten och indikatorernas utfall är på en hög nivå. Det tyder på fortsatt mycket hög nöjdhet med bland annat tryggheten och stimulansen för barnen i förskolan. Trots det nås i år inte alla de målvärden som kommunen satt upp för enkätresultaten. Det handlar dock om små skillnader jämfört med förra året och i ett fall om att målvärdet höjts. Vanligaste förklaringen som rektorer ger för mindre goda enkätresultat är att kommunikationen med föräldrarna om hur förskolan arbetar inte har varit tillräckligt bra.

Andelen förskollärare fortsätter variera stort mellan Nackas förskolor. Det är dock bara vid ett fåtal förskolor som rektor bedömer att andelen förskollärare inte är tillräcklig, enligt kvalitetssamtalen som hållits med rektorer om samtliga förskolor i Nacka under hösten. När tillgången är begränsad är ett sätt att hantera detta att organisera personalen så att alla barn oavsett avdelning får tillgång till en viss kompetens. Detta är också ett av flera sätt som enligt rektorerna används för att säkerställa en likvärdig kvalitet vid alla avdelningar eller för alla barngrupper inom förskolan. Överlag bedömer rektorerna i hög utsträckning att det råder en likvärdig kvalitet för barnen i verksamheterna.

För att lyckas med det kompensatoriska uppdraget lyfter flertalet rektorer i kvalitetssamtal vikten av att resurser och personal fördelas utifrån både barnens individuella behov och barngruppens behov. Samsyn och väl fungerande samarbete pedagogerna emellan är också viktigt.

Vid kvalitetssamtalen ombads alla rektorer att presentera antingen ett befintligt framgångsrikt arbetssätt på förskolan eller ett arbetssätt som förskolan arbetar med att utveckla för att nå högre måluppfyllelse. Vanligast var i bägge fallen att rektorerna redogjorde för arbetssätt som handlade om deras systematiska kvalitetsarbete.

En särskild studie av hur förskolor med många barn med utländsk bakgrund arbetar kvalitativt med språkutveckling, som genomförts vid åtta av Nackas förskolor, visar ett stort behov av utveckling. Ett metodstöd för det språkutvecklande arbetet har därför tagits fram i samband med studien. Utbildningsenheten har också börjat jobba uppsökande för fler barn i förskola, i syfte att främja barns tidiga språkutveckling.

Pedagogisk omsorg

Den pedagogiska omsorgens verksamhet har fått en genomlysning av en extern expert. Samtliga anordnares verksamheter har observerats och expertens bedömning är att verksamheterna håller mycket god kvalitet utifrån läroplansområdet *normer och värden*, god kvalitet utifrån *barns delaktighet och lärande* samt *styrning och ledning*. Däremot är den sammantagna slutsatsen att läroplansområdet *stimulerande utveckling och lärande* är av mindre god kvalitet. Samtliga anordnare, med undantag för två, bedömdes ha behov av att utveckla lek- och lärmiljön. En workshop har därför hållits som ett praktiskt fortbildningstillfälle för anordnarna.

Grundskola

De genomsnittliga kunskapsresultaten liksom elevenkätens resultat i Nacka har minskat något jämfört med förra året och kommunens höga mål för dessa uppnås därför bara i tre fall. Samtidigt är de flesta resultat stabilt höga och i årskurs 1 har andelen elever som klarat läsförståelsekravet för årskursen ökat något och uppgår till 95 procent. I årskurs 9 är det 94 procent av eleverna som blir behöriga till ett nationellt gymnasieprogram, 89 procent som klarar alla grundskolans ämnen och den genomsnittliga betygsnivån motsvarar drygt betygsnivån C i alla ämnen. Det är fortsatt tydligt högre nivåer än i länet och riket.

Samtidigt finns utmaningar i Nacka liksom i andra kommuner vad gäller det kompensatoriska uppdraget, det vill säga skolans uppdrag att uppväga skillnader i elevers förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Det är den samlade bild som framkommer av rektorernas analys av måluppfyllelsen i samband med utbildningsenhetens resultatdialoger under hösten. På kommunnivå märks redan i årskurs 3 skillnader i såväl deltagandegrad som genomsnittliga resultat i de nationella proven för olika elevgrupper, beroende på föräldrarnas utbildningsbakgrund eller om eleverna har utländsk eller svensk bakgrund.

Att höja den genomsnittliga måluppfyllelsen ytterligare, så att de lokala målen nås, kräver fortsatt arbete med tidiga insatser av olika slag. Förbättrat arbete med att främja barns språkutveckling redan i förskolan, den öppna förskolan samt i skolornas fritidshem kan bidra till att långsiktigt förbättra också grundskolornas förutsättningar att klara det kompensatoriska uppdraget ännu bättre än idag.

Av de resultatdialoger med grundskolornas rektorer som hållits under hösten framgår att det pågår mycket arbete på skolorna med tidig kartläggning av elevernas kunskaper, tidiga insatser och lästräning i lågstadiet. Många bedriver utvecklingsarbete även i övriga årskurser i syfte att förbättra elevernas läsförståelse. Ingen av skolornas rektorer bedömer att elevernas tillgång till elevhälsan är otillräcklig, vare sig om skolans måluppfyllelse varit hög eller låg. Önskemål framkommer dock i vissa fall om ökad tillgång.

Engelska är det ämne som uppvisar allra högst måluppfyllelse, mätt som andel elever som klarat godkänt nationellt provbetyg i årskurs 6 – det gör 99 procent av de som deltagit i alla delprov. Matematik är det ämne som eleverna i minst utsträckning höjer sina ämnesbetyg i under högstadiet.

Flera rektorer tar i resultatdialogerna upp hur de arbetar med bedömningar i samband bland annat med att underlag visas om elevernas betygsutveckling i olika ämnen. Ofta sker sambedömningar inom skolor och ibland mellan skolor.

Förskoleklass och fritidshem

Enkätresultaten för såväl förskoleklass som fritidshem visar på fortsatt hög nöjdhet med verksamheterna bland föräldrarna. Även eleverna i årskurs 3, som svarar på frågor om sitt fritidshem, är i hög utsträckning trygga, trivs och tycker att personalen är bra. Det är dock en tydligt lägre andel pojkar än flickor som instämmer i att de är nöjda med sitt fritids – 89 procent av pojkarna jämfört med 95 procent av flickorna.

Andelen legitimerade och behöriga lärare i fritidshemmen är i genomsnitt 40 procent. Det råder samtidigt brist på utbildade lärare med sådan inriktning och det är därför, enligt utbildningsenhetens bedömning, en fortsatt utmaning att öka andelen legitimerade och behöriga lärare. Det finns också några skolor som i förskoleklassen inte har någon legitimerad och behörig lärare.

Fritidshemmets undervisning kompletterar på ett viktigt sätt förskoleklassen och skolan och kan ha stor betydelse för elevernas sociala utveckling och lärande. Det tas bland annat upp av rektorer i samband med resultatdialoger om grundskolan. Det varierar dock mellan skolor i vilken utsträckning elever är inskrivna i fritidshemmen. Såväl ökat deltagande på fritids som effektiva språkutvecklande arbetssätt i fritidshemmens undervisning kan bidra till att skolorna lättare klarar sitt kompensatoriska uppdrag och bidra till högre måluppfyllelse för eleverna. Utbildningsenheten kommer därför att arbeta vidare med dessa delar under kommande år.

Gymnasieskola

Gymnasieskolan i Nacka fortsätter att ha höga genomsnittliga kunskapsresultat, vilket har varit en trend de senaste åren. Det finns dock en liten nedgång i resultaten. Även i jämförelse med länet och riket är resultaten på en hög nivå. Av de indikatorer som mäter kunskapsresultaten har endast en nått målvärdet, målvärdena är dock på en hög nivå. Tre av indikatorerna kan inte följas upp i och med att de påståenden i den länsgemensamma elevenkäten som de relaterar till, har tagits bort i samband med en översyn som gjorts under året.

Det är skillnad i betygsresultat mellan elever som slutfört ett högskoleförberedande program jämfört med de elever som avslutat ett yrkesprogram. Men, det är viktigt att påpeka att det är skillnad i förutsättningar mellan skolorna. Antagningspoängen som grundar sig på meritvärdet från grundskolan, varierar stort mellan skolor. En skola erbjuder endast

lärlingsutbildningar och en annan är en resursskola för elever i behov av särskilt stöd.

Andelen legitimerade och behöriga lärare är på en hög nivå, framför allt i de kommunala gymnasieskolorna för vilka sammantaget 98 procent av lärarna uppfyller kraven. Andelen gymnasieskolor i Nacka som uppfyller kraven varierar mellan 60 och 99 procent.

Resultaten på elevenkäten visar att eleverna i mycket hög utsträckning känner sig trygga på sin skola. Påståenden som handlar om relationer med lärare och andra vuxna på skolan har också fått höga omdömen. Däremot är elevernas uppfattning om hur lärarna förmedlar till dem hur de ska förbättra sina resultat, hur de kommer att bedömas och syftet med lektionerna på en lägre nivå. En stor andel av elevernas svar är dock uttryckta som neutrala, det vill säga som tre på en femgradig skala. Det finns skillnader i nöjdhet mellan könen; generellt sett är männen mer nöjda än kvinnorna. I jämförelse med Stockholms län som helhet har Nacka ett bättre resultat för samtliga påståenden.

Anpassad grund- och gymnasieskola

I Nackas anpassade grund- och gymnasieskolor är elevernas måluppfyllelse hög. Skolorna lyckas ofta men inte alltid utmana eleverna att utvecklas utöver de uppsatta målen. Det framkommer vid utbildningsenhetens kvalitetssamtal med rektorerna för skolorna samt vid enhetens reguljära uppföljning av vissa årskurser.

Rektorerna bedömer att lärarnas kompetens är hög och att det finns god tillgång till speciallärare och specialpedagoger, medan behov finns av mer tid från studie- och yrkesvägledare. Sammantaget bedömer samtliga rektorer i kvalitetssamtalen under hösten att utbildningen håller mycket hög kvalitet. Bedömningen är dock något lägre för fritidshemmet i anslutning till den anpassade skolan, som även om den generellt håller god kvalitet, har utmaningar med att kunna genomföra en pedagogisk verksamhet under elevernas hela vistelsetid.

Lokalmässiga utmaningar som lyfts fram i tidigare kvalitetsanalyser kvarstår, liksom att eleverna enbart har tillgång till ett nationellt program i Nackas anpassade gymnasieskola.

2. Bakgrund och syfte

Utbildningsnämnden har ansvar för uppföljning och utvärdering av kvalitet på en övergripande nivå utifrån ett konkurrensneutralt perspektiv, det vill säga att resultat för såväl kommunala som fristående anordnare ingår i redovisningen.

Ansvar omfattar förskola, pedagogisk omsorg, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, anpassad grund- och gymnasieskola samt fritidshem. Nämnden har också ansvar för myndighetsuppgifter som enligt lag och författning är hemkommunens ansvar. Kvalitetsanalysen är det sammanfattande bokslutet över utbildningsnämndens systematiska kvalitetsarbete på en övergripande nivå för Nackas förskolor och skolor år 2023. Barn och elever är alltid kvalitetsanalysens fokus och utgångspunkt.

Syftet med kvalitetsanalysen är att ge ansvariga nämnder, kommunledningen samt rektorer för Nackas förskolor och skolor och deras respektive huvudmän bilder av kvaliteten för barn och elever. Dessutom får Nackas invånare genom kvalitetsanalysen en samlad bild av utbildningsverksamheten i deras kommun.

2.1. Kvalitet för barn och elever i förskola och skola

De resultat som redovisas i kvalitetsanalysen syftar till att visa olika perspektiv av kvalitet för respektive skolform:

- Nationell statistik om kunskapsresultat.
- Statistik som utbildningsenheten samlat in om resultaten avseende läsförståelse i årskurs 1, nationella prov i årskurs 3 och 6 samt betyg i årskurs 6.
- Specialbeställd statistik från SCB om kunskapsresultat för olika elevgrupper i grundskolans årskurs 6 och 9.
- Specialbeställd statistik från SCB om elevers betygsutveckling mellan årskurs 6 och 9 i grundskolan samt utbildningsenhetens framtagna statistik om elevers resultatutveckling i nationella proven mellan årskurs 3 och 6 i grundskolan.
- Resultat utifrån föräldra- och elevenkäter.
- Personalstatistik, barn och elevers tillgång till utbildade lärare.
- Resultatdialoger med samtliga rektorer för Nackas kommunala och fristående grundskolor med elever i årskurs 1, 3, 6 respektive 9.
- Kvalitetssamtal med samtliga rektorer för Nackas kommunala och fristående förskolor samt med rektorer för den anpassade skolan.

Därutöver redovisas de särskilda studier och observationer som genomförts under året samt utbildningsenhetens anordnade kompetensutveckling. I avsnitt Underlag för kvalitetsanalysen listas samtliga källor i form av tjänsteskrivelser med mera. För mer detaljerad redovisning hänvisas till tjänsteskrivelserna. I vissa fall redovisas resultaten för första gången här (resultatdialoger, kvalitetssamtal samt gymnasieskolans kunskaps- och enkätresultat).

3. Insatser för ökad måluppfyllelse

3.1. Genomförda insatser under år 2023

Under året har flera seminarier och utbildningar anordnats för skollädaingar och pedagoger på förskolor och skolor. Syftet har varit att bidra till verksamheternas utvecklingsarbete genom att sprida kunskap, ge möjlighet till reflektion om aktuell forskning, men också möjlighet för deltagarna att dela erfarenheter och arbetssätt. Aktiviteterna har vänt sig till såväl kommunala som fristående förskolor och skolor i Nacka. Även andra exempel på insatser som utbildningsenheten genomfört i syfte att bidra till ökad måluppfyllelse anges nedan.

3.1.1. Insatser för att främja barns språkutveckling

Tidiga insatser som främjar barns språkutveckling och som startar redan i förskolan kan förebygga senare problematik med läs- och skrivsvårigheter.

En studie av åtta förskolors arbete med barns språkutveckling har under året genomförts av en forskare (se avsnitt 4.3.1). Syftet har varit att få en fördjupad bild av hur förskolor i områden med många barn som har utländsk bakgrund arbetar kvalitativt med barns språkutveckling.

Utbildningsenheten har under året också startat uppsökande verksamhet för att få fler barn i förskola. Syftet är att barnens språkutveckling ska gynnas av att få ta del av förskolans verksamhet (se avsnitt 4.3.3).

3.1.2. Kvalitetsfrämjande insatser för pedagogisk omsorg

Under året har en extern expert genomfört observationer av pedagogisk omsorg (se avsnitt 5.2) Stöd till anordnare av pedagogisk omsorg har också genomförts (se avsnitt 5.4). Syftet är att bidra med underlag för anordnarnas systematiska kvalitetsarbete.

3.1.3. Kompetensutveckling för ökad skolnärvaro

Något som kan bidra till högre måluppfyllelse är att elever med problematisk frånvaro kommer tillbaka till skolan och tar del av undervisningen.

En seminarierie har genomförts i samarbete med Ifous om främjande av skolnärvaro för att bidra till ökad kunskap i dessa frågor (se avsnitt 7.5.1).

3.1.4. Ökad kompetens om barn och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, NPF

Förskolors och skolors arbete med barn och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, NPF, har varit i fokus under året. Utbildningsnämnden har haft ett särskilt uppdrag från kommunfullmäktige att genomföra en satsning för ökad kompetens om NPF. I november genomfördes tre olika seminarier med inriktning mot respektive skolform; förskola, grundskola och gymnasieskola. En av föreläsningarna filmades och kommer att publiceras. Seminarierna genomfördes av forskare från Göteborgs universitet tillsammans med forskare från det fristående forskningsinstitutet Ifous.

Så kallade knytkonferenser, en form av nätverksträffar, genomfördes under hösten vid tre tillfällen och temat var NPF även vid dessa träffar. Målgruppen var personal på förskolor och skolor som arbetar med barn och elever med NPF-diagnoser, exempelvis förskolepedagoger, lärare, personal inom elevhälsan, elevassistenter och fritidspedagoger. Gemensamt för deltagarna är att de dagligen undervisar barn och elever med NPF-problematik. Upplägget vid en knytkonferens innebär att deltagarna har med sig någon tanke eller erfarenhet till konferensen och tillsammans skapar deltagarna en arena och ett forum för att diskutera relevanta frågeställningar.

3.1.5. Kvalitetssamtal och resultatdialoger med rektorer om förskola, grundskola och anpassad skola

Utbildningsenheten har under hösten 2023 genomfört kvalitetssamtal med rektorer om samtliga fristående och kommunala förskolor i Nacka. Kvalitetssamtal har också hållits med rektorer om de anpassade grund- och gymnasieskolorna. Därutöver har resultatdialoger skett om kunskapsresultaten i grundskolorna. De senare har omfattat alla fristående och kommunala grundskolor som var verksamma i kommunen under hösten och som under läsåret 2022/23 hade elever i någon av de årskurser där det finns nationella kriterier för vad eleverna ska ha lärt sig i olika ämnen (årskurserna 1, 3, 6 respektive 9).

Syftet med dessa möten är att bidra till ökad måluppfyllelse, bland annat genom relevanta underlag och frågeställningar om kvalitet, likvärdighet och kunskapsresultat. Ambitionen är också att de ska främja en samverkan med alla anordnare av förskola och skola som fokuserar på kvaliteten i verksamheterna för barnen och eleverna. Sammanställningar av vad som framkommit vid kvalitetssamtalen och resultatdialogerna finns i respektive skolformsavsnitt (avsnitt 4 om förskolan, avsnitt 7 om grundskolan samt avsnitt 9 om anpassad grund- och gymnasieskola. Se även avsnitt 11.1 för ytterligare beskrivning av samtalen och dialogerna).

3.2. Planerade insatser under år 2024

De insatser som beskrivs i detta avsnitt är sådana som planeras av utbildningsenheten under år 2024 och som är utöver den reguljära verksamhet som bedrivs utifrån utbildningsnämndens ansvarsområden (övergripande uppföljning och utvärdering, finansiering, förskole- och skolval, auktorisation och tillsyn av förskolor, skolpliktsbevakning, finansiering med mera).

Insatserna är utformade för att stödja, men inte ersätta, det ansvar som varje huvudman¹ har för sina förskolor och skolor, i syfte att stimulera till högre måluppfyllelse.

3.2.1. Insatser för att främja barns språkutveckling

3.2.1.1. Metodstöd för förskolor som vill utveckla sitt arbete med barns språkutveckling

Ett resultat av den särskilda studie om språkutvecklande arbetssätt i förskolan som genomförts under år 2023 är att ett utvecklingsmaterial med metodstöd tagits fram för alla som jobbar i förskolan. I början av år 2024 har detta gjorts tillgängligt via Nackas webb. Utbildningsenheten kommer under året att sprida kunskap om materialet på olika sätt, bland annat genom att erbjuda fortbildning för förskolans rektorer i hur det kan användas som stöd i att leda personalen mot ett mer språkutvecklande arbetssätt.

3.2.1.2. Utveckla fokus på språkutveckling i förskolors tillsyn, insyn samt kvalitetssamtal

Studien om språkutvecklande arbetssätt i förskolan föreslog också andra åtgärder för utveckling på olika nivåer i styrkedjan. Utbildningsenheten avser att med studien som stöd utveckla hur tillsynen och insynen av förskolor framöver fokuserar på olika delar i det språkutvecklande arbetet, men även hur barngruppers progression i språkutveckling tas upp som del i framtida kvalitetssamtal om förskolan.

3.2.1.3. Särskild studie om språkutvecklande arbetssätt i fritidshemmen

Fritidshemmen har en viktig roll i att komplettera skolan. En särskild studie fokuserad på fritidshemmens språkutvecklande arbetssätt planeras att genomföras under året.

3.2.1.4. Insatser för att få fler barn i förskola och fritidshem

Utbildningsenheten kommer att fortsätta den uppsökande verksamheten för fler barn i förskola. Uppdrag finns även från kommunfullmäktige att utveckla en uppsökande verksamhet också för barn i skolåldern som inte är inskrivna i fritidshem. Syftet är i bägge fallen att fler barn ska få tillgång till den språkliga träning och stimulans som förskola och fritidshem kan bidra med.

¹ I Nacka kommun är Valfärd skola verksamhetsstöd i huvudmannens roll för de kommunala förskolorna och skolorna.

3.2.2. Främjande av skolnärvaro

3.2.2.1. Mer kunskap om att främja närvaro i förskola, grundskola och gymnasieskola

Två seminarier om främjande av skolnärvaro kommer att hållas under året. Under våren kommer den tredje seminarier om skolnärvaro med inriktning mot grundskolan att anordnas. Under hösten kommer slutligen en seminarier om skolnärvaro med inriktning mot framför allt förskolans och gymnasieskolans personal att anordnas.

3.2.2.2. Utvecklad skolpliktsbevakning

Utbildningsenheten har tidigare konstaterat att det finns brister i huvudmännens rapportering till hemkommunen om elevers frånvaro, liksom i återrapportering av om skolans utredning har avslutats och om elevers återgång till skolan. Ett nytt arbetssätt för skolpliktsbevakningen har därför implementerats och utvecklingsarbete fortsätter under året. Utbildningsenheten har också fått utbildningsnämndens uppdrag att utreda vidare hur statistik över elevers frånvaro kan tas fram och återkomma till nämnden med förslag. Syftet är att få en mer samlad bild av skolpliktiga elevers frånvaro.

3.2.3. Andra kompetensutvecklande insatser

3.2.3.1. Seminarium för fritidshemmen om elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Det sista seminariet i serien om barn och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som inleddes under år 2023 kommer att hållas i februari och då med inriktning mot fritidshemmets verksamhet.

3.2.3.2. Webinarium för förskolor och skolor om barn och elever med särskild begåvning

Barn och elever med särskild begåvning har hög inlärningsförmåga och medvetenhet. Om de inte får de utmaningar och den stimulans som de behöver finns en risk att de ger upp och bli passiva. I mars kommer ett webinarium hållas på temat särskild begåvning. Webbinariet handlar om vilka de särskilt begåvade barnen är, vilka behov de har och hur förskolan och skolan bemöter och stöttar dessa barn på rätt sätt.

3.2.3.3. Utbildning i artificiell intelligens

Artificiell intelligens, AI, kommer att påverka flera olika yrkesgrupper och behov av kompetensutveckling är identifierat inom flera olika områden och framför allt inom utbildningsområdet. Från och med hösten 2024 blir artificiell intelligens ett nytt skolämne i gymnasieskolan och Komvux på gymnasial nivå.

I samarbete med Luleå Tekniska Universitet tar utbildningsenheten, Välfärd skola, personal- och digitaliseringsenheten fram en skräddarsydd utbildning i AI. Målgrupper för utbildningspaketet är tjänstemän, chefer och lärare i högstadiet, gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Utbildningssatsningen utgår ifrån behov som har identifierats bland de olika målgrupperna och i samråd med dem tas tre olika utbildningar fram. Start för utbildningarna kommer att vara under hösten 2024.

3.2.4. Andra insatser för ökad måluppfyllelse

3.2.4.1. Uppföljning av resursskolor

Finansieringsmodellen för elever i resursskolor (förhöjt grundbelopp) ses över under år 2024. Samtidigt kommer elevernas måluppfyllelse att följas upp samt vilka insatser de har fått. Även i vilken utsträckning eleverna i årskurs 9 har uppnått behörighet till ett nationellt gymnasieprogram ingår i uppföljningen.

3.2.4.2. Uppföljning av extraordinära stödinsatser till elever i anpassade skolan

Utbildningsenheten kommer att under våren att följa upp beslutade tilläggsbelopp till elever i anpassade skolan. Det görs genom observationer på skolor och samtal på plats med bland annat skolledningen. Denna typ av uppföljning sker vartannat år och syftar bland annat till att synliggöra det arbete som pågår i anpassad skola och till att kvalitetssäkra bedömningar om tilläggsbelopp för extraordinära stödinsatser till elever.

3.2.4.3. Kvalitetssamtal med huvudmän om grundskolan

Utbildningsenheten planerar att till hösten bjuda in samtliga huvudmän för grundskolorna i Nacka till kvalitetssamtal om deras skola/skolor. Underlag som bland annat tar avstamp i elevernas kunskapsresultat och syftar till att visa måluppfyllelse och likvärdighet kommer att tas fram inför samtalen.

3.2.4.4. Kvalitetssamtal med rektorer om gymnasieskolan

Under våren kommer utbildningsenheten att bjuda in rektorerna för Nackas kommunala och fristående gymnasieskolor till kvalitetssamtal. Underlag för samtalen kommer bland annat att vara de senaste betygsresultaten samt resultaten från Storsthlmns länsövergripande enkät till elever i gymnasieskolans årskurs 3.

3.2.4.5. Underlag till rektorer om grundskolornas kunskapsresultat

Utbildningsenheten avser att fortsätta ta fram mått på måluppfyllelse och likvärdighet inom grundskolorna och återkoppla resultaten till rektorerna. Underlaget från 2023 års resultatdialoger kommer att vara utgångspunkt eftersom många rektorer i samband med dialogen bedömde sammanställningarna som intressanta och relevanta. Syftet är att bidra till skolornas systematiska kvalitetsarbete genom att bidra med information som kompletterar det skolorna och huvudmännen redan har.

4. Förskolan

4.1. Måluppfyllelse – kommunens mål för förskolan

4.1.1. Indikatorernas målvärde och utfall åren 2022–2023

I tabellen nedan jämförs indikatorernas målvärde (inom parentes) och utfall för åren 2022–2023.²

Av förskolans åtta indikatorer är det fyra som når målvärdet för år 2023. Det är samtliga indikatorer under fokusområdena ”Föräldrar har stora valmöjligheter vid val av förskola”, ”Alla barn stimuleras till nyfikenhet och lust att lära” samt ”Alla barn utvecklas maximalt”.

I år har Nacka placerat sig först på en sjunde plats avseende föräldrars nöjdhet med förskolan i jämförelse med samtliga åtta kommuner som deltar i Våga visa-enkäten. Men det är viktigt att påpeka att resultaten för samtliga deltagande kommuner är på en hög nivå, mellan 92 och 96 procent. I Nacka var 93 procent av föräldrarna nöjda med sin förskola.

Av de 80 förskolor som genomförde enkäten var det åtta förskolor som hade en lägre andel än 80 procent nöjda föräldrar. De åtta förskolorna förklarar i kvalitetssamtal resultaten med ledningsproblem, hög personalomsättning och sjukfrånvaro, föräldrars missnöje med stora barngrupper på grund av lokalbrist och att det är kompetenskillnader mellan avdelningar på förskolan.

Samtliga tre indikatorer för de två fokusområdena ”Alla förskolor i Nacka håller hög kvalitet” och ”Alla förskolor är goda miljöer för utveckling och lärande” når inte målvärdet. Indikatorn som mäter trygghet är dock på en hög nivå, även om målet inte är uppnått. Målnivån för den indikatorn har höjts med tre procentenheter jämfört med föregående år.

Enligt den senaste personalstatistiken är i genomsnitt 28 procent av personalen i Nackas förskolor förskollärare, det vill säga de har förskollärlärolegitimation. Målet att minst 95 procent av förskolorna ska nå upp till som lägst 20 procent legitimerade förskollärare är inte uppfyllt. Av de 92 förskolor som inrapporterat statistik till SCB har 16 en lägre andel än 20 procent.

² Från och med 2023 års redovisning av andel förskollärare ingår inte Waldorfförskolorna i och med att dessa är undantagna i lag från kravet på legitimerade och behöriga förskollärare.

MAXIMALT VÄRDE FÖR SKATTEPENGARNA		
Nackas förskolor ska vara i kvalitetstoppen jämfört med andra kommuner	2022 (mål)	2023 (mål)
Bland de tre bästa kommunerna i enkätundersökningen när det gäller andel föräldrar som är nöjda med sin förskola (Nackas placering)	3 (1-3) 	7 (1-3)
ATTRAKTIVA LIVSMILJÖER I HELA NACKA		
Alla förskolor i Nacka håller hög kvalitet	2022 (mål)	2023 (mål)
Andel (%) förskolor som har minst 80 procent nöjda föräldrar	98 (95) 	90 (95)
Andel (%) förskolor som har minst 20 procent förskollärare (avser statistik okt föregående år)	80 (95) 	83 (95)
Alla förskolor är goda miljöer för utveckling och lärande	2022 (mål)	2023 (mål)
Andel (%) föräldrar som anser att barnet är tryggt i förskolan	97 (95) 	96 (98)
STARK OCH BALANSERAD TILLVÄXT		
Föräldrar har stora valmöjligheter vid val av förskola	2022 (mål)	2023 (mål)
Det finns möjlighet till plats i förskolan i varje kommun del	Ja (Ja) 	Ja (Ja)
BÄSTA UTVECKLING FÖR ALLA		
Alla barn stimuleras till nyfikenhet och lust att lära	2022 (mål)	2023 (mål)
Andel (%) föräldrar som upplever att verksamheten är stimulerande	96 (95) 	96 (95)
Andel (%) föräldrar som anser att deras barns tankar och intressen tas tillvara	86 (85) 	87 (85)
Alla barn utvecklas maximalt	2022 (mål)	2023 (mål)
Andel (%) barn 3-5 år inskrivna i förskola och pedagogisk omsorg den 15 oktober - Förskola (Agenda 2030)	98 (97) 	97 (97)

4.2. Kvalitetssamtal med rektorer om förskolan

Underlag för kvalitetssamtalen med rektorer utgjordes av varje förskolas resultat i enkäten till föräldrar i början av året samt den senaste personalstatistiken. Vid samtalen har rektorerna delat med sig av sin analys av detta underlag samt av vilka eventuella insatser som genomförts eller planerar genomföras vid förskolan med anledning av resultaten i underlaget.

Underlag om likvärdigheten inom förskolorna i Nacka samt om förskolans kompensatoriska uppdrag har genom samtalen med rektorerna samlats in. Genom samtalen har också beskrivningar av framgångsrika arbetssätt i förskolan samlats in, i meningen att det antingen är framgångsrikt i nuläget genom att bidra till högre måluppfyllelse eller är ett arbetssätt som genomförs i syfte att bidra till högre måluppfyllelse.

4.2.1. Resultat på föräldraenkäten

De rektorer vars förskolor hade goda resultat på enkäten framhåller vikten av att kommunicera till föräldrarna vad förskolan har för uppdrag och hur förskolan arbetar för att uppnå målen i förskolans läroplan. De kommunicerar till exempel vad läroplanens område om matematik innebär för förskolan. En rektor menar att det är deras förskolors projekterande arbetssätt som ligger till grund för de goda resultaten.

Hur kommunikationen sker anser rektorerna också vara viktigt och också med vilken regelbundenhet den sker. Flera förskolor nämner appen ”Tyra” som ett viktigt kommunikationsmedel. Förskolorna skickar också ut vecko- och månadsbrev och på föräldramöten kommuniceras förskolornas arbete med läroplansområdena.

Mindre goda resultat på enkäten förklaras av rektorerna till stor del bero på att förskolan just har brustit i sin kommunikation till föräldrarna om arbetet med läroplansområdena. Det saknas systematik i kommunikationen och pedagogerna är olika bra på att förmedla hur och vad förskolan arbetar med utifrån läroplanen. Annat som nämns som orsaker till mindre goda resultat är personalens kompetens, men också personal-, lednings- och organisationsförändringar som skapar oro.

De insatser som förskolorna gör för att förbättra resultaten är också det som nämns som förklaring till de goda resultaten. Det handlar bland annat om att belysa hur förskolan arbetar; det görs på föräldramöten, föräldraråd, barnråd, förskoleråd, föräldrafika, i utvecklingssamtal och under inskolningstiden. Annat som nämns är att förskolorna oftare ska informera i veckobrev, de ska förmedla vad undervisning betyder i förskolan och när föräldrarna kommer till förskolan ska personalen visa på vilka aktiviteter förskolan gör och använda läroplanen som stöd för att förtydliga. En rektor menar att det är också ett sätt att göra pedagogerna mer skickliga i och med att de måste formulera uppdraget inför sig

själva också. Ett annat viktigt område som nämns är att förskolorna ska arbeta för språklig medvetenhet hos alla pedagoger.

Förskolor med föräldrar som har utländsk bakgrund ska enligt rektorerna bättre informera de föräldrar som inte riktigt behärskar det svenska språket, till exempel hjälpa till med översättning och förklara termer. En förskola hade inte kunskap om att enkäten översätts till flera språk.

Nedanstående diagram visar genomsnittligt resultat på föräldrarenkäten för Nackas förskolor.

Figur 1: Enkätresultat för förskolan, år 2023. Gröna nyanser avser föräldrar som svarat att påståendet stämmer mycket bra eller stämmer ganska bra.

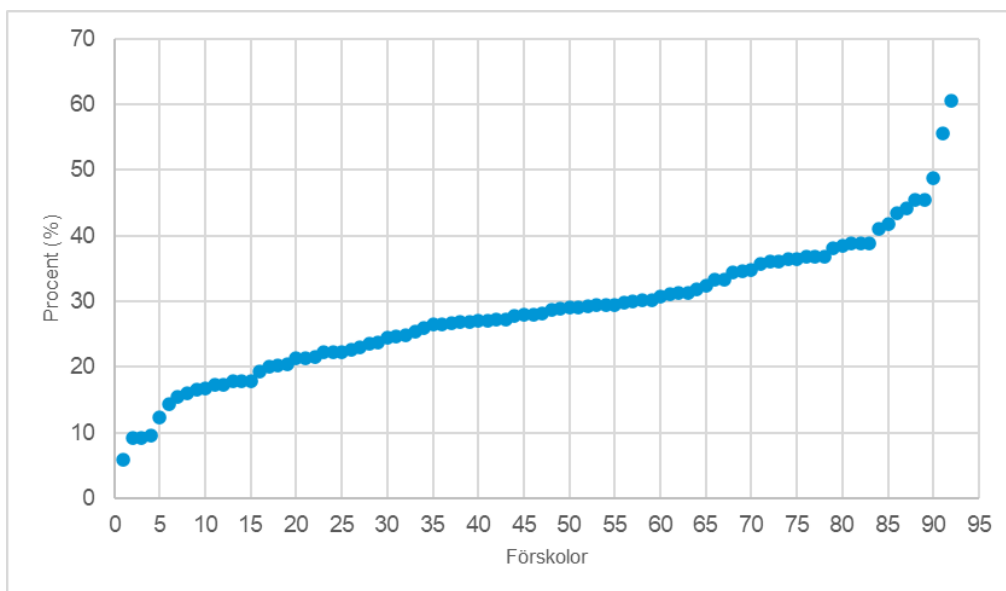

4.2.2. Andel förskollärare och barngruppernas storlek

Enligt förskolans läroplan ska förskollärare ansvara för det pedagogiska innehållet i undervisningen och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande. Förskollärare har därmed ett särskilt ansvar i utbildningen som arbetslaget genomför gemensamt. För att arbeta som förskollärare i förskolan krävs som huvudregel en förskollärligitimation för tillsvidareanställning. För att vara behörig att undervisa i förskolan krävs som regel en förskollärexamen.

I Nackas förskolor är i genomsnitt 28 procent av personalen legitimerade förskollärare. Nedanstående diagram visar på spridningen av tillgången till förskollärare i Nackas förskolor.

Figur 2: Andel (%) av personal (heltidstjänster) i barngrupp som är legitimerade förskollärare per förskola i Nacka kommun, oktober 2022.

I samtal med rektorerna anser knappt hälften av dem att tillgången till legitimerade och behöriga förskollärare på deras förskola/förskolor är optimal. Drygt fyra av tio anser att tillgången är tillräcklig och närmare en av tio att den inte är tillräcklig. De kommunala rektorerna anser i högre utsträckning än rektorerna på fristående förskolor att tillgången är optimal.

Rektorerna uttrycker blandade åsikter om vad som är optimal tillgång. Somliga anser att om det finns en förskollärare på varje avdelning är tillgången optimal. Några rektorer anser att även om förskollärare finns på varje avdelning är tillgången inte är tillräcklig. I områden med socioekonomiska utmaningar finns ett större behov av förskollärare. Om förskolan har barn i behov av särskilt stöd finns också ett behov av fler förskollärare. Det påtalas också att om förskolan har resurspersoner anställda för barn i behov av särskilt stöd, blir andelen förskollärare lägre i statistiken. Flera rektorer nämner att de har barnskötare som utbildar sig till förskollärare. Och flera rektorer menar också att ekonomin begränsar hur många förskollärare som anställs.

Det finns också röster som menar att optimal tillgång till förskollärare styrs mer av förskollärarens förmåga att leda arbetet, än andelen förskollärare. En rektor menade att vissa förskollärare med äldre utbildning kanske inte uppfyller dagens kompetenskrav. Andra säger att det är viktigt att se till hela personalens kompetens.

När det gäller barngruppernas storlek menar rektorerna att det beror på barnens ålder, barnens behov och att det är fler barn på våren än på hösten. Det framförs också att det är ekonomin som begränsar storleken på barngrupperna. Antalet barn per anställd, mätt i termer av heltidstjänster, är i genomsnitt 5,3 i Nackas samtliga förskolor, vilket är oförändrat antal jämfört med året innan. Sedan år 2017 har antalet barn per anställd ökat i Nacka, från 5,0 till 5,3 barn per heltidstjänst.

4.2.3. Likvärdighet inom förskolor och det kompensatoriska uppdraget

På närmare tvåtredjedelar av förskolorna bedömer rektorerna att kvaliteten är likvärdig för barnen mellan barngrupperna/avdelningarna. Rektorerna ger nedanstående exempel på detta:

- Det finns kompetenta och utbildade förskollärare och barnskötare i varje barngrupp.
- Arbetet med barnen fördelas utifrån pedagogernas kompetens.
- Förskolan har en tydlig struktur utifrån läroplanen med progression mellan yngre och äldre barn.
- Det finns en samsyn och ett samarbete i arbetet med undervisning, förhållningssätt och lärmiljö.
- Det finns förutsättningar för kollegialt lärande.
- Biträdande rektor deltar i planeringar och följer upp utförande och analyser.

Rektorerna för knappt en tredjedel av förskolorna anser att det finns mindre skillnader i kvaliteten. Skillnaderna handlar om kvaliteten i undervisning, lärmiljö och struktur. Flera nämner att skillnaderna syns mest mellan avdelningarna för yngre respektive äldre barngrupper inom samma förskola. Det framkommer dock inte att det systematiskt är bättre eller sämre för en viss åldersgrupp. Skillnaderna mellan avdelningar beror enligt rektorerna främst på skillnader mellan pedagogernas kompetenser samt brister i samarbetet mellan pedagoger. Åtgärder som rektorerna har påbörjat eller planerar för att öka likvärdigheten är att kartlägga vilka kompetenser pedagogerna har, fördela pedagoger utifrån kompetens och genomföra kompetenshöjande insatser. Även om kvaliteten på avdelningarna inte skiljer sig åt så mycket kan stöd från rektor eller andra funktioner riktas till en viss avdelning för att det ska bli likvärdigt för alla barn på förskolan.

Ett fåtal rektorer anser att de har förskolor där det finns större skillnader i kvaliteten. De menar att det handlar om brister i lek- och lärmiljö hos de yngre barnen, att de inte har lyckats lyfta kompetensen bland pedagoger, att pedagogerna inte är samspelade eller brister i förståelsen för uppdraget.

När rektorerna beskriver hur de arbetar med det kompensatoriska uppdraget tar de oftast upp vilka arbetssätt de har för att fånga upp individuella barns behov genom systematiskt kvalitetsarbete och handlingsplaner för barn i behov av särskilt stöd. Rektorerna framhåller vikten av att snabbt fånga upp barns behov och de utmaningar som pedagoger kan ha med individuella barn. Flertalet nämner tilläggsbeloppet för barn i behov av särskilt stöd som ett sätt att tillgodose varje individuellt barns behov. En annan stor del av det kompensatoriska uppdraget som lyfts av rektorerna är arbetet med språkutveckling för barn med annat modersmål och språkstöd för barn med språksvårigheter.

För att lyckas med det kompensatoriska uppdraget lyfter flertalet rektorer vikten av att fördela resurser och personal utifrån individuella barns behov respektive barngruppernas behov. För att fördelningen av resurser och personal ska bli lyckosam krävs det att pedagogerna har en samsyn och förmågan att samarbeta. Möjlighet till kollegialt lärande är en förutsättning för att pedagogerna ska utveckla en samsyn och ett väl fungerande samarbete vilket också är viktigt för likvärdigheten. Likaså är arbetslagens möjlighet till stöd från biträdande rektorer och rektorer samt andra stödfunktioner som arbetsplatsledare och specialpedagog viktigt.

4.2.4. Framgångsrika arbetssätt som höjer måluppfyllelsen

Majoriteten av förskolans rektorer beskriver i kvalitetssamtalen framgångsrika arbetssätt som ökar måluppfyllelsen. Det är framför allt kopplat till läroplansområdet *Omsorg, utveckling och lärande*, men många rektorer menar att det framgångsrika arbetssättet berör flera läroplansområden. Nedan följer en beskrivning av vad denna grupp av rektorer i störst utsträckning har lyft som ett framgångsrikt arbetssätt.

Hälften av rektorerna anger att det framgångsrika arbetssättet handlar om systematiskt kvalitetsarbete, SKA, och tydlig struktur. De lyfter bland annat vikten av tydliga mätbara mål, att SKA är ett stöd i kvalitetsarbetet, att det leder till ökad medvetenhet och en likvärdighet inom förskolan. Andra exempel på framgångsrika arbetssätt som de ger är dokumentation, kartläggning, kontinuerlig reflektion, utvärdering, analys, tydliga roller, kollegialt lärande och förhållningssätt. Även metoder och verktyg som stöd för bedömning av undervisning nämner några inom detta område.

Flera rektorer beskriver sina framgångsrika arbetssätt utifrån olika metoder som baseras på trygghets- och värdegrundsarbete eller ett medvetet framtaget och förankrat förhållningssätt. Det kan botten i pedagogiska inriktningar men ofta handlar det om olika typer av projekt och/eller temaarbete där trygghet och

värdegrundsarbete är basen. De anger även att det systematiska kvalitetsarbetet är ett stöd för att kunna arbeta kvalitativt med detta, bland annat vid dokumentation, reflektion och uppföljning.

Andra rektorer lyfter fram arbetet med språk som framgångsrikt. De berättar om språkprojekt, deltagande i *Läslyftet i förskolan* och ett medvetet arbete med språk och kommunikation. Rektorererna lyfter fram samverkan inom och utanför förskolan för att främja språket, barns inflytande och delaktighet i arbetet och hur barn och pedagoger utvecklar arbetet genom utvärderingar på olika sätt.

4.2.5. Pågående utvecklingsarbete för att öka måluppfyllelsen

En dryg fjärdedel av rektorerna valde att i kvalitetssamtalen berätta om sitt pågående utvecklingsarbete för att öka måluppfyllelsen. Nedan beskrivs vad de flesta av dessa rektorer lyft för pågående utvecklingsarbete.

De allra flesta av dessa rektorer anger att deras utvecklingsarbete har handlat om att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet, SKA, alltifrån organisatoriska och strukturella delar till processerna. De anger att det handlat om att synliggöra dokumentation av undervisningen, att utveckla rutiner och tydlighet med koppling till läroplan, ramar, processer och organisation. Flera rektorer menar att de behövt se över pedagogers förutsättningar och att öka medvetenheten gällande vad SKA står för, att hitta en röd tråd i arbetet med regelbundenhet av planering, uppföljning, reflektioner och analyser så att SKA blir ett reellt stöd och en hjälp i arbetet. Detta har lett till högre kvalitet, ett kollegialt lärande och en mer likvärdig förskola.

4.3. Barns tidiga språkutveckling

4.3.1. Språkutvecklande arbetsätt i förskolor med många barn som har utländsk bakgrund

Under hösten genomförde en anlita forskare en studie på åtta av Nackas förskolor. Syftet med studien var att undersöka hur förskolor som har många barn med utländsk bakgrund arbetar kvalitativt med barns språkutveckling.

Forskaren menar att förskolans personal har en mycket god förståelse och kunskap kring arbetet med barns omsorg och trygghet. Det finns ett stort intresse för språkutveckling och undervisning, samtidigt som det finns ett stort behov av utveckling av arbetet med språkundervisning. Forskning visar att pedagogen är den allra viktigaste faktorn om barn ska lära sig och utvecklas, vilket tydligt kommer fram i den här studien.

Utifrån studiens resultat framstår tre områden som särskilt viktiga: undervisning i förskolan, språkundervisningens innehåll, samt utvärdering av det lärande som språkundervisningen resulterar i.

I rapporten finns ett antal förslag till åtgärder för utveckling utifrån olika nivåer i styrkedjan. Förslag som ges till utbildningsenheten som myndighet är att styra

tillsyn/insyn mot att fokusera på olika delar i det språkutvecklande arbetet. Ett annat förslag är att i samband med arbetet med kommunens kvalitetsanalys efterfråga resultat från förskolorna om barngruppernas progression vad gäller språkutveckling.

4.3.2. Språkutveckling i öppna förskolan

Nackas fem öppna förskolor är en viktig resurs för att främja tidig språkutveckling hos barn och för att rusta föräldrar med verktyg för att stödja sina barns språkliga framsteg. I de öppna förskolornas årliga utvärdering framgår att de erbjuder olika aktiviteter och samarbetar med biblioteken för att barnen ska utforska och lära sig språk, samtidigt som föräldrarna får stöd och vägledning. De beskriver att de har ett språkutvecklande fokus i aktiviteter som högläsning, sång, rytmik, vattenlek, rörelselekar, lek och skapande verksamhet. Genom dessa interaktiva aktiviteter strävar de efter att skapa kontinuitet och trygga sammanhang som främjar anknytning mellan förälder och barn.

Varje öppen förskola samarbetar med närliggande bibliotek. Det inkluderar möjligheten att låna hem böcker, ta del av förberedda material för språkutveckling såsom bok- och språkpåsar samt högläsning med bibliotekspersonal. De öppna förskolor som har många besökare med annat modersmål än svenska, uppmuntrar dessa föräldrar att aktivt främja både barnens modersmål och det svenska språket för att skapa en språkligt rik miljö i hemmet. Dessa öppna förskolor möjliggör även tillgång till böcker på föräldrarnas och barnens modersmål genom samarbete med biblioteket.

För att berika föräldrarnas kunskaper om hur de kan stimulera sitt barns tidiga språkutveckling, finansierar utbildningsnämnden specialister såsom logopedier och specialpedagoger från Barn- och elevhälsan som gör regelbundna besök på de öppna förskolorna. Dessa besök syftar till att erbjuda föräldrarna rådgivning och frågemöjligheter kring språklig utveckling samt till att belysa betydelsen av högläsning i hemmet.

4.3.3. Förskola för fler barn – uppsökande verksamhet

Riksdagen har beslutat om ändringar i skollagen som syftar till att fler barn ska gå i förskola och därmed ges möjlighet till bättre språkutveckling i svenska³. Den nya lagstiftningen innebär bland annat att hemkommunen inför hösten det år ett barn fyller tre år ska kontakta föräldrar med barn som inte har en förskoleplats och *informera om förskolans syfte och om barnets rätt till förskola*. Lagstiftningen innebär också att hemkommunen är *skyldig att erbjuda förskoleplats, så kallad anvisad plats*, till vissa grupper av barn, oavsett om deras föräldrar önskar förskola för sitt barn eller inte. Skyldigheten gäller för barn som är födda utomlands och vistas i Sverige sedan högst fem år, eller om barnets föräldrar är födda utomlands, men nu är bosatta i Sverige och vistas här sedan högst fem år.

³ Lagändringen gäller för utbildning som påbörjats efter den 1 juli 2023.

Det har varit en utmaning för utbildningsenheten att nå föräldrar utan korrekta kontaktuppgifter eller där det finns en osäkerhet kring deras vistelseort.

Utbildningsenheten följer upp med föräldrar som har fått anvisad plats för sitt barn i syfte att förstå deras val att acceptera, behålla eller avsluta platsen. Det som föräldrarna lyfter som såväl positivt som negativt i deras kontakter med förskolan är förskolepersonalens bemötande, barnets trivsel och barnets möjlighet att lära sig svenska. Utifrån dessa utvärderingar planerar utbildningsenheten att föra en dialog med samtliga förskolor som tar emot barn till de anvisade platserna. Syftet är att diskutera och lyfta fram framgångsrika metoder för att föräldrar ska vilja behålla platsen för deras barn i förskolan och att dessa erfarenheter kan delas mellan enheterna.

Målgruppen har redan rätt till plats i allmän förskola. I syfte att kunna planera lämpliga åtgärder har utbildningsenheten under året fokuserat på att förstå varför vissa föräldrar väljer bort detta alternativ. Genom samarbete med samhällsaktörer och arrangemang som mötestillfällen och föreläsningar har utbildningsenheten identifierat flera orsaker. Det handlar till exempel om bristande kunskap om rätten till avgiftsfri allmän förskola för barn 3-5 år, rykten om innehållet i förskolans utbildning och oro kopplat till socialtjänsten. Föräldrar har även uttryckt missuppfattningar kring barns flerspråkiga utveckling, som att barnets modersmål kan bli lidande om de lär sig svenska för tidigt eller att barnet ändå kommer att lära sig svenska i skolan, vilket har lett till att de avstår från att välja förskola.

Utbildningsenheten fortsätter på olika sätt och i olika forum att informera både vårdnadshavare och yrkesverksamma som möter vårdnadshavare med barn i åldern 0–5 år om syftet med förskolan och barnets rätt till förskola. I detta ingår också att lyfta fram hur man kan hantera och bemöta eventuella missuppfattningar eller rykten om förskolan. Utbildningsenheten deltar i ett projekt med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) för språk och integration⁴. Tillsammans med arbets- och etableringsenheten i Nacka för att ta del om mer kunskap och information om hur även vårdnadshavare som saknar sysselsättning kan motiveras att ansöka om förskola för sina barn.

⁴ ”Öppen förskola – tillsammans för jobb och integration”

4.4. Tillsyn och insyn

Under året har utbildningsenheten genomfört regelbunden tillsyn och insyn av 66 förskolor (32 fristående och 34 kommunala), varav 17 av förskolorna (fem fristående och tolv kommunala) har tilldelats flera sanktioner.⁵ Tre har tilldelats en sanktion var.

Sanktionerna har enbart i ett fall handlat om en allvarlig brist, vilken har åtgärdats av huvudmannen. I ungefär hälften av fallen handlar det om mindre brister och i resterande knappt hälften av fallen handlar det om att säkerställa en utveckling inom området för att undvika att brist uppstår.

De områden som sanktionerna avsett handlar i de flesta fall om behov av att se över och utveckla förskolornas lek- och lärmiljö. Därutöver har det handlat om områdena systematiskt kvalitetsarbete, rektors ansvar och barnsäkerhetsarbete.

Av tabell 1 framgår hur många som under året har rättat till sina brister, bland annat samtliga delar som avser barnsäkerhetsarbetet. Övriga kommer att följas upp under våren 2024.

Tabell 1: Översikt över de sanktioner som regelbunden tillsyn och insyn renderat under år 2023. En förskola kan ha en eller flera sanktioner. Åtgärdsplan avser behov av kvalitetshöjande åtgärd, men bedöms i nuläget inte vara en mindre brist.

Tillsynsområde	Sanktion			Därav åtgärdade brister
	Åtgärdsplan	Anmärkning/ mindre brist	Föreläggande/ allvarlig brist	
Lek- och lärmiljö	21	24	0	9
- ledning och stimulans	7	8		3
- inflytande	7	8		3
- omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet	7	8		3
Systematiskt kvalitetsarbete	4	5	0	1
- huvudmannen		2		1
- förskolan	4	3		
Utbildningen genomförs i enlighet med lag och övriga bestämmelser	1			
Rektors inre organisation	4			
Barnsäkerhetsarbete		4	1	5
Summa	30	33	1	15
Antal förskolor som sanktionerna avser	9	12	1	

Notera: "Antalet förskolor som sanktionerna avser" summeras i tabellen till 22 på grund av att en förskola har fått såväl åtgärdsplan, anmärkning och föreläggande. Totalt sett handlar det alltså om 20 olika förskolor med sanktioner.

Hos två huvudmän har en förstagångstillsyn genomförts. En av huvudmännen ska skicka in en åtgärdsplan för att säkerställa en utvecklad lek- och lärmiljö på förskolan. Av de huvudmän för nio förskolor som hade konstaterade brister under år 2022 har samtliga rättat till bristerna under detta år.

⁵ Åtgärdsplan som sanktion är nytt från och med 2023 och tilldelas i de fall bristerna är små och inte bedöms ge varken en anmärkning eller ett föreläggande. I åtgärdsplanen ska anordnaren beskriva hur de planerar att arbeta för att komma till rätta med bristerna och när detta ska vara klart. Åtgärdsplanen blir ett sätt att säkerställa att det sker en utveckling inom området och detta följs upp genom dokumentation och/eller besök i verksamheten. För kommunala förskolor kallas en sanktion formellt för "begäran om rättelse".

4.5. Utbildningsenhetens bedömning

Samtliga rektorer har deltagit i höstens kvalitetssamtal om förskolorna. Utbildningsenheten ser det som mycket värdefullt att kunna ha den typen av strukturerad dialog om såväl måluppfyllelse som likvärdighet inom enheterna med alla anordnare i kommunen. Vissa frågor kan vara svåra att belysa för förskolan på ett rättvist sätt med statistik och kan därför lätt komma i skymundan utan den här typen av dialog, trots att det är frågor av stor vikt för en god kvalitet för barnen i verksamheterna. Rektorererna har delat med sig till utbildningsenheten av framgångsrika arbetssätt, analyser av måluppfyllelse och likvärdighet som enheten tar tillvara på olika sätt, exempelvis vid utformning av insatser inom utbildningsnämndens ansvarsområde.

Av rektorerernas svar i samtalen framgår att systematiskt kvalitetsarbete är centralt i förskolorna. Det framkommer både i rektorerernas beskrivningar av framgångsrika arbetssätt som av utvecklingsarbete för att nå högre måluppfyllelse. Genom tillsynen och insynen ser också utbildningsenheten att det har skett en god utveckling över tid av såväl det systematiska kvalitetsarbetet som av lek- och lärmiljön vid förskolorna i Nacka. Det är till gagn för barnens utveckling enligt utbildningsenhetens bedömning. Framöver kommer utbildningsenheten att utveckla tillsynen och insynen med fokus på språkutvecklingsarbetet, i linje med rekommendationerna av forskaren i den särskilda studie som genomförts under året.

För att främja förbättringar i det språkutvecklande arbetet i förskolan – ett område där enheten ser att det finns utvecklingsbehov – kommer också studiens resultat och metodstöd spridas till de olika nivåerna i förskolans styrkedja. Enheten avser också att följa upp barngruppers språkliga progression i samband med kvalitetssamtal om förskolan framöver.

Den fortsatt höga nöjdheten med förskolan från föräldrarnas sida är positiv. Enkätresultat som kommunen har satt upp mål för är visserligen inte uppfyllda i samtliga fall i år, men det handlar om små förändringar och i ett fall om att målnivån höjts.

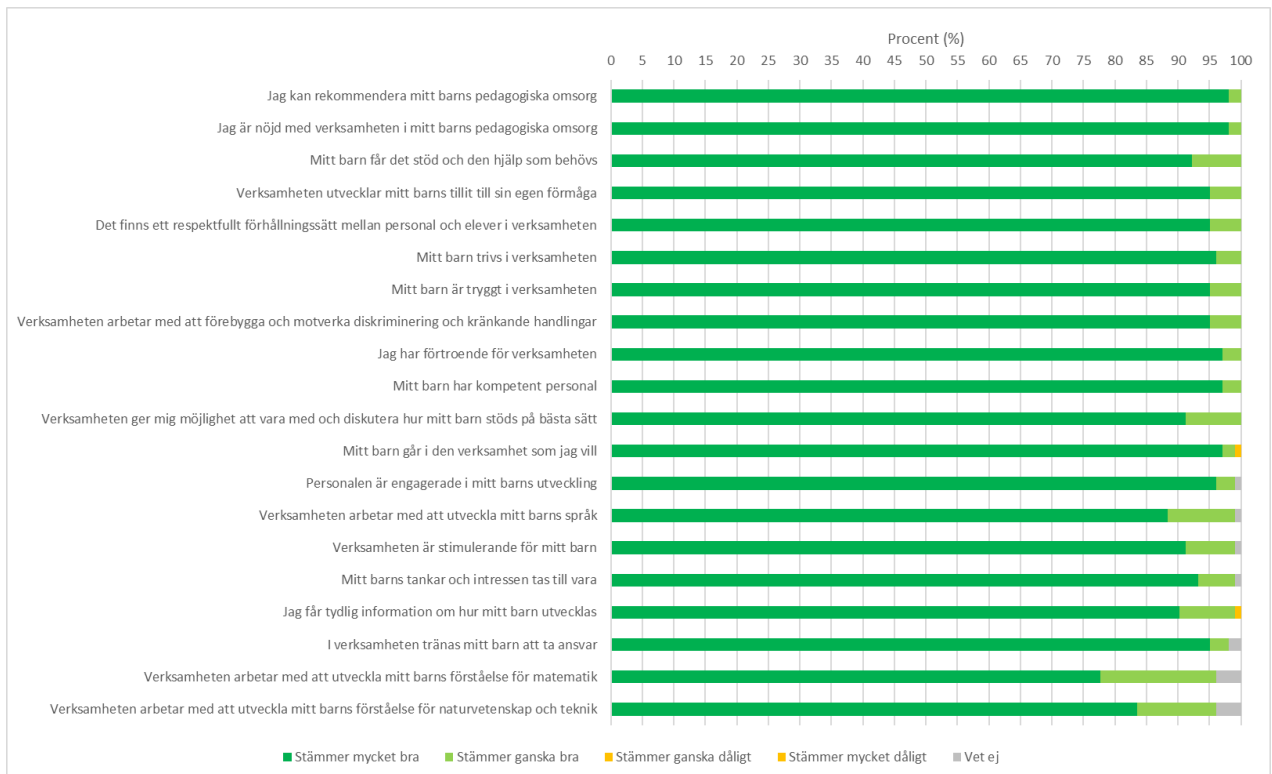
5. Pedagogisk omsorg

Det finns inte någon läroplan för pedagogisk omsorg, men enligt Skolverkets allmänna råd om pedagogisk omsorg ska förskolans läroplan vara vägledande för all pedagogisk omsorg. De mål och riktlinjer som framgår av läroplanen bör enligt förarbetena beaktas i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete.

5.1. Resultat på föräldraenkäten

Årets resultat på föräldraenkäten för pedagogisk omsorg följer föregående års mönster; föräldrarna är mycket nöjda med verksamheten. En liten andel kan inte instämma i att de får information hur barnet utvecklas och att barnet går på den verksamhet som de vill. Några procent av de svarande vet inte om verksamheten arbetar med förståelse för matematik eller naturvetenskap och teknik.

Figur 3: Enkätresultat för pedagogisk omsorg, år 2023. Gröna nyanser avser föräldrar som svarat att påståendet stämmer mycket bra eller stämmer ganska bra.

5.2. Observationer av pedagogisk omsorg

För att få en fördjupad bild av kvaliteten i pedagogisk omsorg för barn i åldrarna 1–5 år, har en extern expert genomfört observationer av verksamheternas kvalitet för barnen. Observationerna genomfördes under våren hos samtliga anordnare av pedagogisk omsorg som är verksamma i Nacka, det vill säga 18 anordnare med verksamhet för 140 barn.

Syftet med observationerna var att ge stöd åt anordnarna i deras arbete med att utveckla verksamheterna, men även att de ska bidra till en samlad bild av kvaliteten för den pedagogiska omsorgen i Nacka kommun. I uppdraget att

observera har ingått att identifiera såväl starka sidor som utvecklingsområden i varje verksamhet och att återkoppla dessa slutsatser till respektive anordnare. Bedömningen har gjorts per läroplansområde för förskolan; *normer och värden, stimulerande utveckling och lärande, barns delaktighet och inflytande* samt *styrning och ledning*.⁶

Observatörens samlade bedömning utifrån samtliga observationer i Nacka är att det råder mycket god kvalitet inom området *normer och värden* samt god kvalitet vad gäller *barns delaktighet och inflytande* samt *styrning och ledning*.

För området *stimulerande utveckling och lärande* är dock den sammantagna slutsatsen mindre god kvalitet. Skälet är att alla anordnare utom två har bedömts ha behov av att utveckla lek- och lärmiljön. Detta tema var därför fokus i den efterföljande workshop som hölls av observatören och som samtliga anordnare deltog i. Workshopen erbjöds som ett praktiskt fortbildningstillfälle med syftet att anordnarna skulle få ut så mycket nytta som möjligt av sin observation.

5.3. Tillsyn

Två huvudmän av pedagogisk omsorg har haft regelbunden tillsyn under året. Båda uppfyller de krav som ställs inom de områden som granskats, men de har behov av att fortsätta utveckla det systematiska kvalitetsarbetet.

Av de tre huvudmän för pedagogisk omsorg som hade brister under 2022 och följts upp 2023 har samtliga rättat till bristerna.

5.4. Stöd i det systematiska kvalitetsarbetet

Som en del i att stödja huvudmännen i sitt utvecklingsarbete har utbildningsenheten kvartalsvis skickat ut informationsbrev fokuserade på systematiskt kvalitetsarbete. Brevet har utgått från de områden som granskas i tillsynen och innehållit tips, idéer och stöd kring bland annat barnsäkerhet, förebyggande trygghetsarbete, barnkonventionen, jämställdhetsarbete, utvecklingssamtal samt lek- och lärmiljö. I informationsbrevet har även stöd i form av mallar funnits med samt länkar till ytterligare stödmaterial.

5.5. Utbildningsenhetens bedömning

Utbildningsenheten anser att de observationer som gjorts av kvaliteten i den pedagogiska omsorgen har varit mycket värdefulla för att få ett mer pedagogiskt perspektiv på kvaliteten i verksamheten. Den pedagogiska omsorgen har mycket nöjda föräldrar men omdömen om kvalitet utifrån det pedagogiska perspektivet har saknats. I och med att den externa experten som genomförde observationerna har återkopplat resultatet på observationen till respektive anordnare och att en workshop för anordnarna har genomförts, anser utbildningsenheten att dessa insatser har varit främjande för att höja kvaliteten avseende stimulerande utveckling och lärande i verksamheten.

⁶ Observationerna har genomförts med en metod hämtad från Våga visa-observationer för förskolor, men med anpassningar för det syfte och uppdrag som pedagogisk omsorg har.

Utbildningsenheten anser att uppföljande observationer bör göras om ett par år för att följa utvecklingen.

Utbildningsenheten anser också att det stödmaterial som skickas till anordnarna varje kvartal kan ytterligare förstärka kvaliteten.

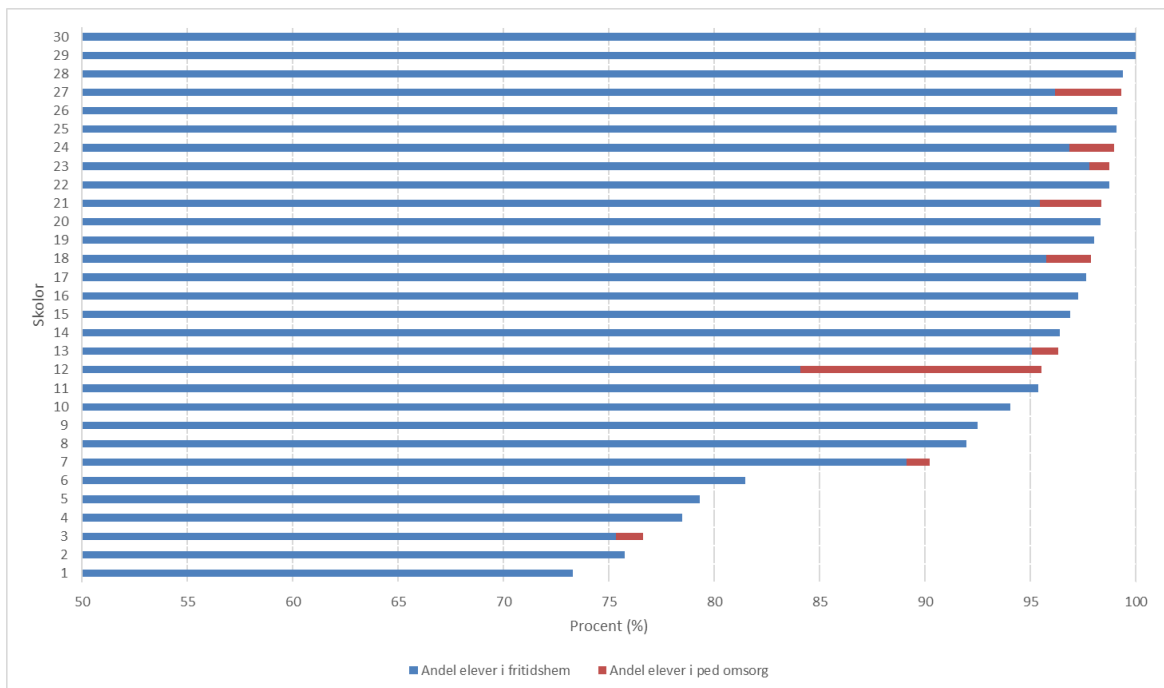
6. Förskoleklass och fritidshem

Såväl förskoleklassen som fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande. I bägge fall ska utbildningen utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Fritidshemmet ska därutöver främja allsidiga kontakter och social gemenskap, medan förskoleklassen ska förbereda för fortsatt utbildning.⁷

6.1. Inskrivna förskoleklass- och lågstadiel elever i fritidshemmets verksamhet

Nedanstående diagram visar hur stor andel av Nackas folkbokförda elever i årskurs F–3 som är inskrivna i fritidshemmets verksamhet per skola i Nacka kommun. Andelen varierar mellan 73 och 100 procent och var i genomsnitt 94 procent. Drygt 70 elever är inskrivna i den pedagogiska omsorgens verksamhet efter skoltid i årskurs 1–3.

Figur 4: Andel (%) inskrivna elever F–3 i fritidshemmets verksamhet samt i pedagogisk omsorg, hösten 2023. Observera att skalan börjar på 50 procent.

⁷ Skollagen 9 kap 2§ och 14 kap 2§.

6.2. Elevers tillgång till utbildade lärare

I förskoleklass har andelen legitimerade och behöriga lärare i ökat något på kommunnivå jämfört med förra året (85 procent av totala antalet heltidstjänster år 2022 jämfört med 83 procent år 2021). Vid 19 av 27 skolor uppnås kraven till hundra procent. Vid övriga åtta skolor varierar andelen legitimerade och behöriga lärare från noll till 95 procent. Skillnaden utifrån kategori av huvudman är marginell.

I Nackas fritidshem är i genomsnitt 40 procent av lärarna legitimerade och behöriga för att undervisa. Det är två procentenheter lägre än i Stockholms län och tre procentenheter lägre än på nationell nivå.

De kommunala skolorna i Nacka hade sammantaget en betydligt högre andel legitimerade och behöriga lärare i fritidshemmet, 43 procent, jämfört med skolorna med fristående huvudman, där motsvarande andel var 31 procent. Skillnaderna mellan skolorna är dock stor.

6.3. Resultat på elev- och föräldraenkäterna

Föräldrar med barn i förskoleklass och i årskurs 3 samt eleverna i årskurs 3 får svara på hur väl de instämmer i enkätens påståenden om fritidshemmet.

Eleverna känner sig i mycket hög utsträckning trygga, de trivs och tycker personalen är bra på sitt fritids. Störst skillnad mellan pojkar och flickor gäller uppfattningen om ”Jag är nöjd med mitt fritids” som 89 procent av pojkarna instämmer i, jämfört med 95 procent av flickorna.

Över 80 procent av vårdnadshavarna till eleverna i årskurs 3 instämmer i påståenden om att personalen är kompetent, att fritidshemmet bidrar till barnets sociala utveckling och i att de är nöjda med fritidshemmet.

Gemensamt för föräldrar till barn i förskoleklass och årskurs 3 är att den fråga de i minst utsträckning instämmer i avser att ”jag får information från fritidshemmet om mitt barns utveckling” (63 respektive 55 procent som instämmer).

I förskoleklassen sker enkäten till elevernas föräldrar. Resultaten visar att föräldrarna i mycket hög utsträckning är nöjda med förskoleklassens verksamhet. Exempel på påståenden som de instämmer i till 96–97 procent är att barnen trivs, har kompetenta lärare, att det finns ett respektfullt förhållningssätt mellan personal och elever och de är generellt sett nöjda med verksamheten.

Två resultat avviker både genom att andelen som instämmer är betydligt lägre jämfört med övriga påståenden samtidigt som andelen ”vet ej”-svar är hög. Det avser dels ”Mitt barn är med och planerar sitt skolarbete” (andelen som instämmer är 51 procent och andelen som svarat ”vet ej” är 41 procent), dels ”Jag har förtroende för rektor” (69 procent som instämmer och 21 procent ”vet ej”-svar).

6.4. Utbildningsenhetens bedömning

Förskoleklassen lägger en viktig grund för elevernas första år i grundskolan. Det är positivt att andelen legitimerade och behöriga lärare i förskoleklassen ökar och att 7 av 10 skolor uppnår legitimationskraven fullt ut. Samtidigt är det förstås inte tillfredsställande att det finns skolor som inte har någon lärare som uppfyller kraven. Att föräldrarna fortsatt är mycket nöjda med verksamheten är samtidigt mycket positivt. Fritidshemmets undervisning kompletterar på ett viktigt sätt förskoleklassen och skolan och kan ha stor betydelse för elevernas sociala utveckling och lärande. Den tid eleverna vistas på fritidshemmet ger också elever med språksvårigheter extra tid att träna sina färdigheter. Utbildningsenheten bedömer att insatser som främjar fritidshemmets språkutvecklande arbetssätt skulle vara positivt för eleverna. Inte minst gäller det elever med annat modersmål som behöver mer språklig träning och stimulans för att bli starka i det svenska språket. Utbildningsenheten avser därför att framöver genomföra en särskild studie med fokus på språkutvecklande arbetssätt i fritidshemmen.

Några rektorer tar i samband med resultatdialogerna om grundskolans kunskapsresultat upp att det finns elever som skulle gynnas såväl språkligt som socialt i skolarbetet av att delta i fritidshemmets verksamhet, men som inte går där. Samtidigt varierar andelen elever i lågstadiet som är inskrivna på fritids. Insatser som kan främja högre deltagande på fritids för elever i de tidiga skolåldrarna är något som utbildningsenheten kommer att arbeta med framöver.

Betydelsen av fritidshemmen för elevernas lärande och utveckling återspeglas också i utbildningsnämndens beslut om att införa målsatta indikatorer som avser elevernas uppfattning om tryggheten vid sitt fritidshem. Uppföljning av indikatorn för fritidshemmet kommer att påbörjas under år 2024.

Utifrån att få personer väljer att utbilda sig som lärare för fritidshemmet, bedömer utbildningsenheten att tillgången till legitimerade och behöriga lärare i fritidshemmet även fortsättningsvis kommer vara en utmaning.

Kompetensutveckling för befintlig personal i fritidshemmet är därtill viktigt och, utöver de insatser som varje huvudman gör i detta avseende, kan utbildningsnämnden komplettera med vissa kommungemensamma insatser. Under år 2024 kommer därför fritidshemmets personal ges möjlighet att delta i seminarium om elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF).

7. Grundskola

7.1. Måluppfyllelse – kommunens mål för grundskolan

7.1.1. Indikatorernas målvärde och utfall åren 2022–2023

I tabellen nedan jämförs indikatorernas målvärde (inom parentes) och utfall för åren 2022–2023.

Nacka står sig fortsatt mycket väl i jämförelse med andra kommuner i landet avseende andel elever som når kunskapskraven i alla ämnen. Nackas skolor står sig också väl i jämförelse med andra skolor i landet med samma elevsammansättning, vilket visas av det så kallade Salsa-måttet som tas fram av Skolverket. I bägge dessa fall nås målvärdet. Övriga fyra indikatorer som handlar om kunskapsresultaten i grundskolan når däremot inte målen (se avsnitt 7.2.1 för mer information om dessa kunskapsresultat).

MAXIMALT VÄRDE FÖR SKATTEPENGARNA		
Nackas skolor ska vara i kvalitetstoppen jämfört med andra kommuner	2022 (mål)	2023 (mål)
Bland de tio bästa kommunerna i landet när det gäller andel elever som når kunskapskraven i alla ämnen i åk 9 (plats i nationell statistik)	7 (1-10) ●	7 (1-10) ●
Bland de tre bästa kommunerna i enkätundersökningen när det gäller andel elever som är nöjda med sin skola (plats)	3 (1-3) ●	4 (1-3) ◆
Alla elever klarar skolan inom avsedd tid	2022 (mål)	2023 (mål)
Andel (%) elever som når kunskapskraven i alla ämnen i åk 9	90 (90) ●	89 (90) ◆
ATTRAKTIVA LIVSMILJÖER I HELA NACKA		
Alla skolor i Nacka håller hög kvalitet	2022 (mål)	2023 (mål)
Andel (%) skolor som har minst 80 procent nöjda elever	86 (75) ●	76 (75) ●
Andel (%) skolor som har positiv salsaavvikelse både vad gäller meritvärde och andel som nått kunskapskraven i alla ämnen	83 (80) ●	92 (80) ●
Alla skolor är goda miljöer för utveckling och lärande	2022 (mål)	2023 (mål)
Andel (%) elever som är trygga i skolan	89 (95) ◆	88 (95) ◆

STARK OCH BALANSERAD TILLVÄXT		
Föräldrar och elever har stora valmöjligheter vid val av skola	2022 (mål)	2023 (mål)
Andel (%) elever som fått plats i ordinarie skolval på den skola de valt i första hand	94 (90) 	90 (95)
BÄSTA UTVECKLING FÖR ALLA		
Alla elever utvecklas maximalt	2022 (mål)	2023 (mål)
Andel (%) elever i årskurs 3 som klarar alla delprov i svenska och matematik (nationella prov)	76 (80) 	72 (80)
Andel (%) elever i åk 9 som blir behöriga till gymnasieskolan	95 (97) 	94 (97)
Genomsnittlig betygsnivå åk 9	267 (270) 	265 (270)
Alla elever stimuleras till nyfikenhet och lust att lära	2022 (mål)	2023 (mål)
Andel (%) elever som - tycker det är roligt att lära sig saker i skolan (åk 3) - anser att undervisningen motiverar till att vilja lära sig mer (åk 6 och 8)	59 (70) 	57 (70)
Andel (%) elever som instämmer i att deras lärare får dem att tro på sig själva i skolarbetet (åk 6, 8).	68 (73) 	67 (73)

Ett av totalt fem av kommunens mål som är baserade på elevenkäten uppnås i år. Minst tre av fyra skolor i Nacka ska uppvisa hög nöjdhet bland eleverna, det vill säga att minst 80 procent av eleverna instämmer i att ”Jag är nöjd med min skola”. Målet uppnås genom att denna nöjdhetsgrad bland eleverna uppnås vid 26 av 34 skolor, det vill säga 76 procent. Elevernas nöjdhet med sin skola räcker dock inte riktigt till för att uppnå målet att vara bland de tre bästa kommunerna i enkätundersökningen. Nacka hamnar på plats fyra av de totalt åtta kommuner som genomfört enkäten. Skillnaden i nöjdhet jämfört med kommunen som hamnar på plats tre är dock marginell.

I skolvalet till läsårsstart hösten 2023 fick totalt 90 procent av de så kallade måsteväljarna plats på den skola vårdnadshavarna valt i första hand. Det är en tydlig nedgång från förra årets 94 procent. För elever som ska börja förskoleklass fick 91 procent förstahandsvalet tillgodosett, det är en minskning jämfört med förra årets 95 procent. I årskurs 7 fick 89 procent av eleverna en placering utifrån förstahandsvalet att jämföra med förra årets 92 procent.

7.2. Måluppfyllelse – nationella kunskapskriterier

7.2.1. Kunskapsresultat läsåret 2022/23

I årskurserna 1, 3, 6 och 9 finns i kursplanerna för respektive ämne nationella kriterier angivna för hur långt eleverna förväntas ha nått kunskapsmässigt. Från och med årskurs 6 anges dessa som betygs-kriterier. Nacka kommun följer därför måluppfyllelsen i samtliga dessa årskurser genom att utbildningsenheten tar emot uppgifter från skolorna i Nacka och sammanställer dessa (årskurs 1, 3, 6) respektive följer Skolverkets redovisning (årskurs 9). Resultaten för 2023 anges i tabell 2. Vid läsning av dessa är det viktigt att tänka på att måtten inte är direkt jämförbara mellan årskurser. De nationella proven fångar exempelvis inte måluppfyllelsen fullt ut eftersom proven inte är gjorda så att de testar allt som eleverna enligt kursplanerna ska ha lärt sig i slutet av läsåret. Därmed kan de nationella provresultaten underskatta elevernas totala måluppfyllelse i ämnet.

Det finns också viktiga bedömningsskillnader mellan de nationella proven i årskurserna 3 och 6. I de nationella proven för årskurs 3 finns enbart bedömningskriterier för om respektive delprov klarats eller inte, det vill säga bedömning görs inte om en elev har klarat ämnesprovet som helhet. Andelen elever i årskurs 3 som klarar samtliga delprov i ett ämne (83 procent i svenska, 78 procent i matematik), är därför inte direkt jämförbart med andelen elever som klarat godkänt provbetyg i årskurs 6 (97 procent i svenska, 95 procent i matematik). Det kan vara en förklaring till att andelen som klarat godkänt provbetyg i årskurs 6 är tydligt högre än andelen som klarat alla delprov i årskurs 3.

För varje årskurs används här de mått som utifrån den information som finns tillgänglig för alla skolor ger bästa möjliga indikation på måluppfyllelsen i årskursen i förhållande till de nationella kriterierna i kursplanerna.

Tabell 2: Mått på måluppfyllelse i årskurserna 1, 3, 6 och 9 i Nacka kommun läsåret 2022/23.
Observera att måtten för olika årskurser inte är jämförbara.

Mått på måluppfyllelse	Nacka kommun	Fristående Kommunala	Flickor	Pojkar
Åk 1: Andel klarat läsförståelsen	94,5	93,5	94,8	i.u. i.u.
Åk 3: Andel klarat alla delprov i svenska (NP)	83,3	81,5	83,8	88,5 78,3
Åk 3: Andel klarat alla delprov i matematik (NP)	78,2	74,2	79,5	79 77,5
Åk 6: Andel klarat godkänt provbetyg i svenska (NP)	96,6	98,4	95,5	98,7 94,5
Åk 6: Andel klarat godkänt provbetyg i matematik (NP)	94,5	96	93,6	94,2 94,8
Åk 6: Andel klarat godkänt provbetyg i engelska (NP)	98,6	99,1	98,3	98,2 98,7
Åk 6: Genomsnittlig betygs-poäng (exkl HKK och MM)	14,6	14,8	14,5	15,1 14,1
Åk 9: Andel klarat alla ämnen (17 ämnen)	89,3	93,6	86,6	88,6 89,9
Åk 9: Gymnasiebehörig till nationellt program	94,1	97,4	92	94,3 93,8
Åk 9: Genomsnittligt meritvärde (exkl 0 i alla ämnen)	265	271	261	270 260

Notera: Samtliga mått som avser nationella prov (NP) anger andelen elever i förhållande till antalet elever som deltagit i samtliga nationella delprov i ämnet. Beteckningen "i.u." avser att uppgift saknas.

7.2.1.1. Lågstadiet

I årskurs 1 är det nära 95 procent som klarat minst den nivå av läsförståelse som kursplanen anger. Det är en liten ökning från 94 procent förra året. I årskurs 3 ges nationella prov i svenska och matematik genom flertalet delprov under perioden mars till maj. Det var 83 procent av eleverna som klarade samtliga delprov i svenska och 78 procent som klarade samtliga i matematik. Flickorna klarade i betydligt högre utsträckning än pojkarna alla delprov i svenska (+10 procentenheter), medan flickornas försprång var betydligt mindre i matematik (+1,5 procentenheter).

7.2.1.2. Mellanstadiet

I årskurs 6 är måluppfyllelsen mycket hög, mätt som andelen elever som uppnått godkänt provbetyg av totala antalet elever som deltagit i alla nationella delprov (95 procent i matematik, 97 procent i svenska och 99 procent i engelska). Det är på liknande nivå som föregående år.

Terminsbetygen i årskurs 6, som ska ge en bild av elevernas totala måluppfyllelse i varje ämne vid läsårets slut, är i genomsnitt 14,6 poäng av maximalt 20,0 poäng (alla ämnen utom hem- och konsumentkunskap och modersmål). Under flera år (2017–2021) var Nackas betygssnitt 14,9, varefter det sjönk marginellt till 14,8 förra året. Det är alltså en svag nedgång de två senaste åren.

Flickorna har i genomsnitt högre betyg än pojkarna i årskurs 6 (15,1 jämfört med 14,1) och klarar godkänt provbetyg i svenska i något högre utsträckning än pojkarna, medan motsatt läge är fallet i matematik. I engelska är det en liten skillnad till pojkarnas fördel.

7.2.1.3. Högstadiet

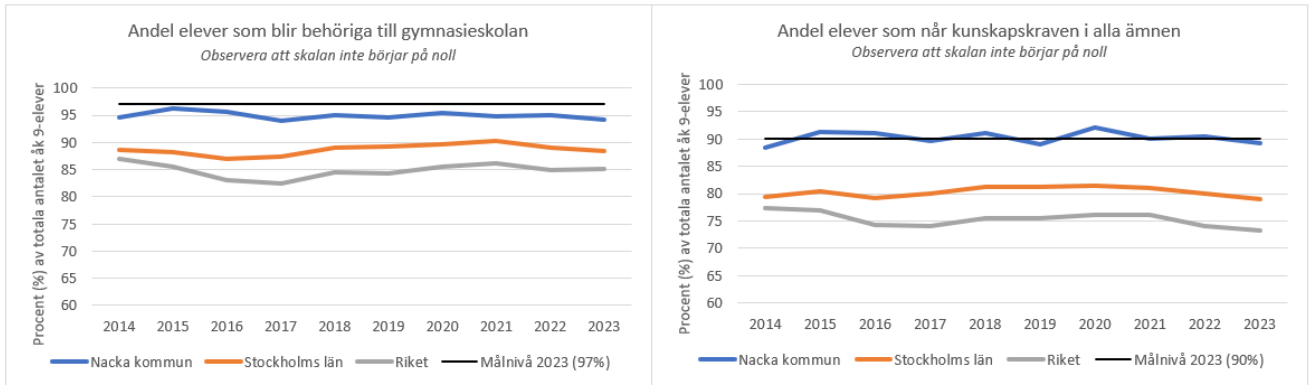
I årskurs 9 är gymnasiebehörigheten i Nacka, det vill säga andelen elever i årskursen som uppnår behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan, 94 procent medan andelen elever som klarat alla ämnen när de avslutar grundskolan är 89 procent. Den genomsnittliga betygsnivån är 265 meritvärdespoäng.

I Nacka är skillnaderna i genomsnittsresultat i årskurs 9 små för gruppen flickor och pojkar. Den genomsnittliga betygsnivån skiljer med 10 meritvärdespoäng till flickornas fördel, vilket är den lägsta skillnaden i genomsnittligt meritvärde mellan könen under hela jämförelseperioden 2015–2023. Gymnasiebehörigheten är mindre än en procentenhet högre i gruppen flickor medan andelen som klarar alla ämnen är något högre i gruppen pojkar. Att skillnaderna mellan grupperna minskat i årskurs 9 beror dock inte enbart på att pojkar i genomsnitt lyckas få relativt höga resultat utan också på en minskning i bland annat genomsnittlig betygsnivå för gruppen flickor.

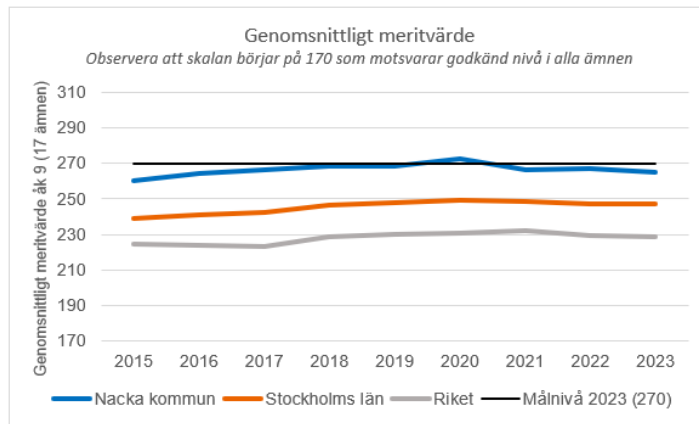
Som redovisats ovan om måluppfyllelsen i förhållande till kommunens mål så innebär detta en liten minskning jämfört med året innan. Vid jämförelse över längre tid förekommer mindre variationer från år till år i Nackas genomsnittliga

kunskapsresultat (figur 5A-B), men nivån är stabilt hög över tid i samtliga tre sätt att mäta måluppfyllelsen på. Det finns därmed inte heller några indikationer i Nacka på att hög gymnasiebehörighet uppnås på bekostnad av ämnen som inte behövs för behörighet, eftersom andelen elever som klarar samtliga ämnen också är stabilt hög över tid.

Figur 5A: Måluppfyllelse i årskurs 9 i Nacka kommun, Stockholms län och riket åren 2014–2023: Gymnasiebehörighet respektive andel elever som klarat alla grundskolans ämnen (betyg från sommarskola ingår ej). Observera att skalan inte börjar med noll.

Figur 5B: Måluppfyllelse i årskurs 9 i Nacka kommun, Stockholms län och riket åren 2015–2023: Genomsnittligt meritvärde (betyg från sommarskola ingår ej).

Figur 5A och B visar också att Nackas kunskapsresultat är markant högre under hela jämförelseperioden än vad som är fallet i Stockholms län och riket. Det tydliga försprånget är samtidigt förväntat genom att Nacka har en högre andel elever vars föräldrar är högutbildade samt också en högre andel elever med svensk bakgrund än i Stockholms län och riket (se tabell 3), faktorer som typiskt är förknippade med högre kunskapsresultat.

Tabell 3: Beskrivning av strukturella förutsättningar i Nacka, per typ av huvudman samt i Stockholms län och riket läsåret 2022/23.

	Föräldrars högsta utbildningsnivå: förgymnasial eller gymnasial utbildning		Föräldrars högsta utbildningsnivå: eftergymnasial utbildning		Svensk bakgrund		Utländsk bakgrund: Födda i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands		Utländsk bakgrund: Födda utomlands	
	Antal elever	Andel (%) elever	Antal elever	Andel (%) elever	Antal elever	Andel (%) elever	Antal elever	Andel (%) elever	Antal elever	Andel (%) elever
Nacka kommun	296	19	1 238	81	1 309	84	124	8	132	8
Fristående skolor	100	17	493	83	520	86	38	6	46	8
Kommunala skolor	196	21	745	79	789	82	86	9	86	9
<i>Stockholms län</i>	<i>8 373</i>	<i>30</i>	<i>19 474</i>	<i>70</i>	<i>19 887</i>	<i>70</i>	<i>4 559</i>	<i>16</i>	<i>3 968</i>	<i>14</i>
<i>Riket</i>	<i>43 420</i>	<i>37</i>	<i>74 793</i>	<i>63</i>	<i>88 383</i>	<i>74</i>	<i>13 927</i>	<i>12</i>	<i>17 991</i>	<i>15</i>

Om hänsyn därför tas till att Nacka har sådana mer gynnsamma förutsättningar kvarstår ändå ett försprång, enligt det så kallade Salsa-måttet. Detta mått tas fram av Skolverket och innebär att skolors resultat jämförs efter att hänsyn tagits till skillnader i elevsammansättning.⁸

I avsnittet ovan om måluppfyllelsen i förhållande till kommunens mål framgår att det är 92 procent av årskurs 9-skolorna i Nacka som har ett positivt Salsa-värde både vad avser andel elever som klarat alla ämnen och genomsnittligt meritvärde, läsåret 2022/23. Det innebär att alla skolor utom en hade högre genomsnittligt resultat jämfört med andra skolor i landet med likadan elevsammansättning.

Vid jämförelse över tid bör också noteras att de nationella kursplanerna ändrats från och med läsåret 2022/23. Syftet har varit att ge lärare bättre möjligheter att göra en sammantagen bedömning av elevernas kunskaper. Genom att kravgränserna för betygen A-D gjorts mindre skarpa än tidigare skulle förväntan kunna ha varit att betygssnittet skulle öka, men så har alltså inte skett.

7.2.1.4. Resultatdialoger med rektorer om måluppfyllelsen läsåret 2022/23

Varje skolas genomsnittliga kunskapsresultat läsåret 2022/23 visas i figur 6–8 nedan. Rektorerna har i resultatdialogerna tillfrågats om vilken analys de har gjort av måluppfyllelsen vid sin skola.

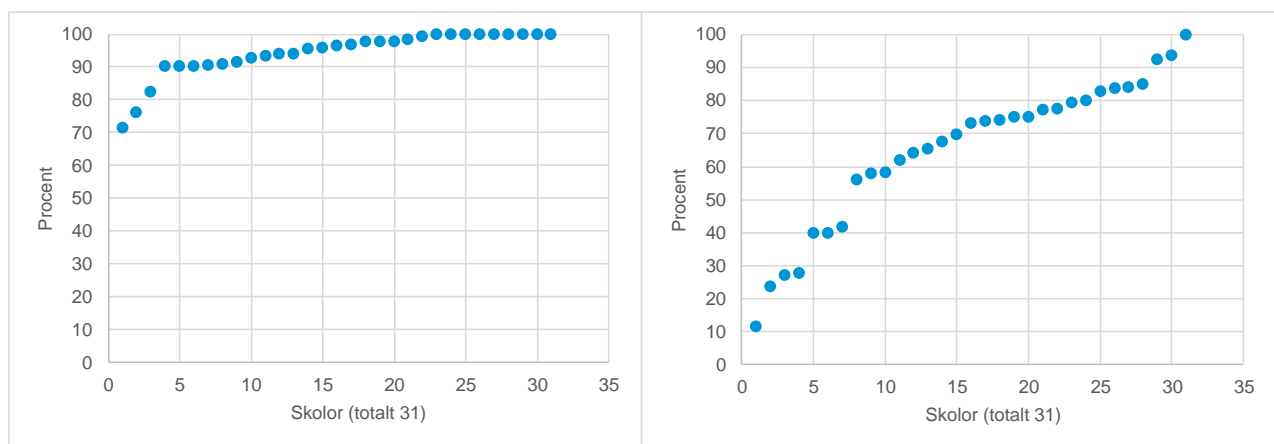
Lågstadiet

Bland de skolor där alla elever i årskurs 1 nått upp till det nationella kravet för läsförståelsen (totalt åtta skolor med 100 procent måluppfyllelse, se figur 6) är den vanligaste analysen som rektor gör att det beror på tidiga insatser eller olika typer av arbetsätt i undervisningen, följt av lärarkompetensen på skolan respektive tillgången till speciallärare och specialpedagoger. Hög lärartäthet tas upp av en skola.

⁸ Detta görs med hjälp av regressionsanalys.

Vid de tio skolor med lägst måluppfyllelse i årskurs 1 (andelen elever som klarat läsförståelsekravet understiger 92 procent i samtliga fall) tar åtta av tio rektorer upp att många elever haft språkliga svårigheter av olika slag. Det kan handla om att de har annat modersmål än svenska eller att det finns språksvårigheter på annat sätt. Lästräning, stöd från speciallärare, kartläggning av språkutvecklingen och tidiga insatser är exempel på hur skolorna arbetat med detta.

Figur 6: Måluppfyllelse i lågstadiet per skola läsåret 2022/23: Andel elever som klarat nationella kravet i läsförståelse årskurs 1 (vänster figur) respektive andel elever som klarat alla nationella delprov i svenska och matematik i årskurs 3 (höger figur).

Vid de tre skolor med lägst måluppfyllelse i årskurs 1 (andelen elever som klarat läsförståelsekravet understiger 90 procent i samtliga fall) tar rektorerna upp att elever som skulle gynnas i sin språkliga utveckling av fritidshemmens verksamhet inte alltid är inskrivna där, att elever tappar kunskaper under det långa sommarlovet eller att elever som inte har haft placering i förskola innan starten i förskoleklass ofta har sämre språklig förmåga och socialt samspel när de börjar förskoleklassen, jämfört med de som deltagit i förskola.

Vid skolor med högst resultat i de nationella proven i årskurs 3 (andelen elever som klarat alla delprov i svenska respektive matematik överstiger 90 procent, se figur 6) är det vanligast att rektorerna tar upp skolrelaterade faktorer som påverkat positivt. Det handlar exempelvis om riktade insatser av speciallärare, täta uppföljningar av elevernas måluppfyllelse utöver de obligatoriska kartläggningarna, kollegial samverkan och hög lärarkompetens genom bland annat tidigare speciallärarlyft. De utmaningar som skolorna beskriver har handlat om elevers koncentrationsproblem, språkliga eller kognitiva svårigheter och mer sällan om brister i skolan.

Vid skolor med lägst resultat i matematik i årskurs 3 (andelen elever som klarat alla delprov i ämnet understiger 70 procent) handlar rektorernas analys av resultaten enbart om skolrelaterade eller individuella faktorer i negativ bemärkelse. På individnivå tas exempelvis elevers språkliga eller andra svårigheter

upp, att kunskapsnivån inom elevgruppen varit ojämn eller att elever varit kort tid på skolan samtidigt som stödbehoven varit stora. Skolfaktorer som bedöms inte ha fungerat tillräckligt bra handlar exempelvis om undervisningen i svenska som andraspråk, att insatser inte skett tillräckligt tidigt, att klassindelningar inte varit optimala eller att ämneslärare hade behövts redan i lågstadiet. Andra exempel är behov av mer anpassningar i undervisningen och, vad gäller matematiken, även behov av att fokusera undervisningen mer på områden i ämnet där de nationella provresultaten varit låga.

Kopplat till måluppfyllelsen i årskurs 3 tar rektorerna i hög utsträckning upp att riktade insatser genomförs till de elever som inte nått målen för årskursen. Flera rektorer tar även upp att sambedömning av nationella prov sker genom lärares samverkan inom eller mellan skolor.

Exempel som tas upp på hur skolor arbetar för att höja måluppfyllelsen i svenska är intensiv lästräning med eleverna, mer fokus i undervisningen på att skriva och på rättstavning samt utbildning av fritidshemspersonal i syfte att de ska delta i lågstadiets undervisning. För att förbättra elevernas kunskaper i matematik nämns bland annat tidigarelagd kartläggning av elevers kunskaper för att kunna rikta insatser tidigare till elever, extra undervisningstid, utveckling av undervisningsmetoder eller införande av ämnesgrupper för att samverka kring och utveckla undervisningen. Insatser på individnivå kan exempelvis handla om en-till-en-undervisning eller riktat stöd från elevhälsan.

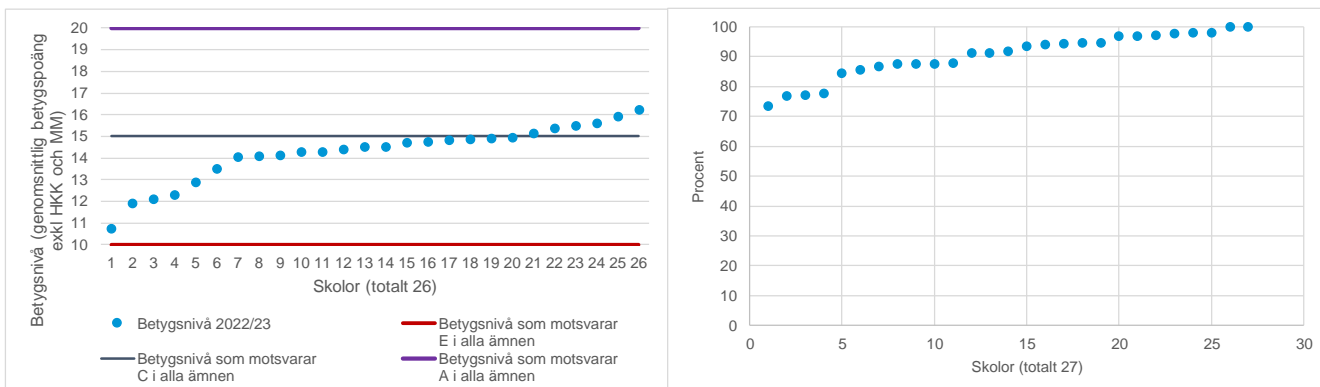
Mellanstadiet

Figur 7 visar varje skolas genomsnittliga resultat i årskurs 6 det senaste läsåret⁹. I det första måttet (till höger i figuren) redovisas andelen elever som uppnått godkänt provbetyg (A-E) i samtliga tre ämnen som nationella prov ges i (matematik, svenska och engelska), beräknat i procent av de som deltagit i de tre ämnenas samtliga delprov. Resultaten varierar då från 74 procent till 100 procent som uppnått godkänt provbetyg, beroende på skola. Genomsnittet för samtliga skolor i Nacka är 93 procent med godkänt provbetyg.

Figur 7: Måluppfyllelse per skola i årskurs 6 läsåret 2022/23: Andel elever som uppnått godkänt nationellt provbetyg i matematik, svenska och engelska, av de som deltagit i alla delprov (höger

⁹ Notera om figur 7: En av åk6-skolorna som ingår i resultatredovisningen stängdes efter läsårets slut (Dibber International School), en åk6-skola ingår inte i resultatredovisningen på grund av att antalet elever är färre än tio (Lilla Nacka skola). En årskurs 6-skola ingår i redovisningen av de nationella provresultaten men inte i redovisningen av betygssnittet i årskurs 6 på grund av undantag från betygssättning för waldorfskolor (Idunskolan).

figur) respektive genomsnittlig betygspoäng i alla ämnen utom hem- och konsumentkunskap och modersmål (vänster figur).

I det andra måttet för årskurs 6-måluppfyllelsen (högra delen i figuren) visas varje skolas genomsnittliga betygsnivå i alla ämnen i årskurs 6 (utom i ämnena hem- och konsumentkunskap samt modersmål). I det fallet varierar skolornas betygssnitt från 10,8 till 16,3 betygspoäng i alla ämnen med ett genomsnitt för Nackas samtliga skolor på 14,6 betygspoäng.¹⁰

Skolor med de lägsta genomsnittliga resultaten har ofta få elever i årskursen. I resultatdialogerna tar rektor i dessa fall ofta också upp att skolans genomsnittliga resultat kan förändras från år till år av förändringar på individnivå. Samtidigt framgår att skolorna arbetar med åtgärdsprogram och många olika typer av insatser för elever som är i behov av särskilt stöd. Ledningen för en stor skola, där betygssnittet i årskurs 6 minskat något jämfört med förra året, tar upp frånvaroproblematik som en trolig förklaring, genom att skolans insatser för att öka närvaron, exempelvis genom undervisning i mindre sammanhang, inte har haft tillräcklig effekt.

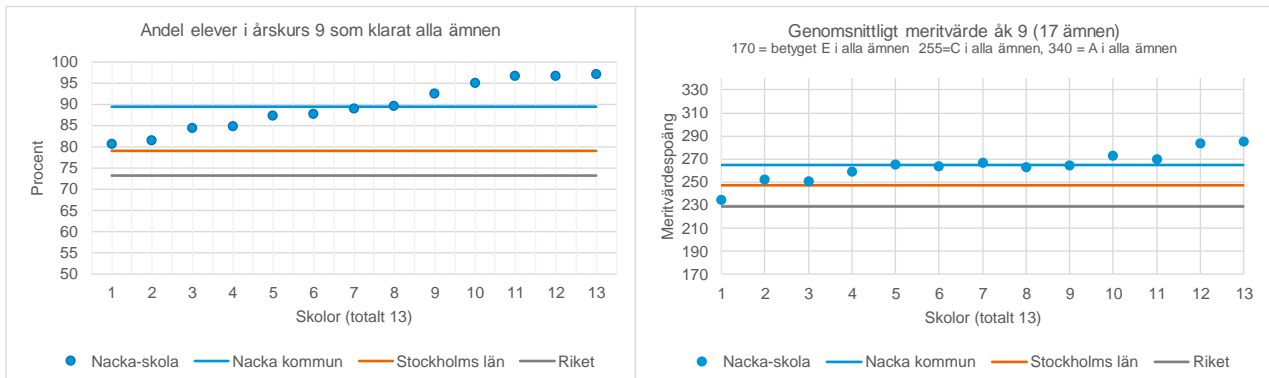
Högstadiet

Totalt 13 skolor i Nacka hade elever i årskurs 9 läsåret 2022/23. Det totala elevantalet i årskursen varierar stort, från 19 till 303 elever beroende på skola.

Andelen gymnasiebehöriga elever per skola varierar från 88 till 99 procent per skola, medan andelen elever som uppnår godkänt betyg i alla ämnen varierar från 81 till 97 procent. Det genomsnittliga meritvärdet varierar från 235 till 285 meritvärdespoäng. De två senare resultatmåttarna visas per skola i figur 8, liksom de genomsnittliga resultaten i kommunen, länet och riket. I jämförelse med snittet i Stockholms län och riket är lägsta nivån i Nacka hög.

¹⁰ 10,0 motsvarar den lägsta godkända betygsnivån, E, i alla ämnen och 20,0 motsvarar den högsta betygsnivån A i alla ämnen.

Figur 8: Måluppfyllelse i årskurs 9 per skola läsåret 2022/23, jämförelse med genomsnittligt resultat i Nacka kommun, Stockholms län och riket. *Observera att skalan inte börjar med noll.*

Av den analys av årskurs 9-resultaten som rektorerna tog upp i samband med resultatdialogerna¹¹ togs skolfaktorer som bidragit positivt till måluppfyllelsen upp av 10 skolledningar (av totalt 13). Det som då lyftes fram var bland annat att undervisningen för nyanlända bedömdes ha lyckats väl genom studiehandledning, tillgång till lärare i svenska som andraspråk och social inkludering. Bra överlämning mellan årskurserna 6 och 7, liksom kartläggning av elevers kunskaper i svenska och matematik i årskurs 7, kontinuitet i undervisningen samt väl fungerande arbetslag är andra exempel på vad som bedömdes ha påverkat måluppfyllelsen positivt. Det gavs också exempel från en skolledning på att stora utmaningar med elevers frånvaro kan hanteras framgångsrikt genom ordentliga resursinsatser, bland annat i form av individuellt lärarstöd efter skoltid för dessa elever. I en annan skola där måluppfyllelsen är mycket hög och problematiken snarast handlar om att behöva motverka stress för studiemotiverade elever lyfte rektorn att skolans möten kring varje elev och formulering av realistiska mål för var och en bidragit positivt. I en annan skola med hög måluppfyllelse tas som en förklaring till detta upp skolans systematiska arbetssätt med att fördela extra lärarresurser till enskilda elever respektive grupper efter de behov som framkommer under terminen i skolans analyser av resultaten.

Vid tre av de 13 årskurs 9-skolorna tar rektor upp skolfaktorer i negativ bemärkelse i sin analys av skolans måluppfyllelse. Det handlar då om brister i undervisningen, lärarbyten under elevernas högstadietid eller om att skolan i ännu högre utsträckning behöver etablera exempelvis anpassningar i klassrummen, tillgång till socialpedagog och särskild undervisningsgrupp i och med att elevsammansättningen på skolan har ändrats.

Elevernas förutsättningar i negativ bemärkelse tas upp av 8 av 13 skolledningar i sin analys av skolans måluppfyllelse. Här nämns i högst utsträckning individuella svårigheter av olika slag, följt av frånvaro från undervisningen och därefter att

¹¹ I underlaget för resultatdialogerna ingick utbildningsenhetens sammanställning av årskurs 9-resultaten. Sedan dess har Skolverket publicerat årskurs 9-resultaten på skolnivå, inklusive mättet andel elever som klarat alla ämnen som utbildningsenheten saknar information för att ta fram för alla skolor i kommunen. Det är Skolverkets resultatredovisning för årskurs 9 som återges i denna kvalitetsanalys.

pandemi rådde när eleverna gick i årskurs 7. Att elever varit nyanlända i Sverige tas sällan upp som delförklaring till måluppfyllelsen.

Låg måluppfyllelse kan ha varit förväntad av skolläningen på grund av elevers frånvaro eller för att skolan har få elever i årskursen vilket gör att enstaka elevers måluppfyllelse ger stort genomslag i skolans genomsnittliga resultat, såväl uppåt som nedåt. Någon reflekterar också över att elevernas progression bedöms ha varit god, något som inte fångas upp i de genomsnittliga resultaten. Två skolor i olika områden i Nacka som båda tar emot många elever i årskurs 7 har olika bedömningar av hur det påverkat skolans årskurs 9-resultat. I det ena fallet bedöms det påverka positivt genom förbättrat studieklimat och positiva ”kamrateffekter”. I det andra fallet görs motsatt bedömning och att skolan har kort tid på sig att kompensera för när elever inte når upp till förväntad kunskapsnivå när de börjar högstadiet. I det senare fallet menar skolläningen att elever får mycket stöd i årskurs 6 men kanske inte alltid tillräcklig färdighetsträning, vilket kan medföra att eleverna får utmaningar i särskilt matematik och No-ämnena i högstadiet.

I årskurs 9 pågår enligt rektorerna mycket utvecklingsarbete för att höja måluppfyllelsen eller bibehålla en hög nivå. Vanligaste exemplet som tas upp på detta är lässatsningar. Flera tar också upp att de utvecklar ledarskapet i klassrummet för att mer effektivt fånga upp alla elever. Såväl lässatsning som utveckling av ledarskapet i klassrummen är prioriterade områden för de kommunala skolorna. Extra studiestöd för elever, både individuellt och gruppvis, samt stöd från speciallärare tas också upp av flera. Andra exempel är arbete med bedömning, bland annat genom sambedömningar, och med mer frekventa kartläggningar av elevers kunskaper, anpassningar i klassrummen och stöd för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) samt kompetensutveckling för lärare bland annat gällande NPF och specialpedagogik. Mindre klasser, utveckla stimulans för högpresterande elever och trygghetsarbete nämns också.

Deltagande i nationella prov i årskurserna 3, 6 och 9

De nationella proven är obligatoriska för eleverna, men rektor har möjlighet att besluta om undantag från deltagande i vissa fall, exempelvis om en elev är nyanländ och därför inte har förutsättningar att genomföra proven. Vad gäller de nationella proven läsåret 2022/23 framkommer i resultatdialogerna att det i enstaka fall har fattats beslut av rektor att undanta elever från deltagande. Grunderna för när rektor fattar beslut om undantag för att delta i ett nationellt prov skiljer sig åt mellan rektorsområdena för de kommunala skolorna. I de flesta fall handlar det dock om elevers tillfälliga sjukfrånvaro när alla inte har deltagit i samtliga nationella delprov.

7.2.2. Likvärdighet inom skolor – elevgruppers kunskapsresultat läsåret 2021/22

För att få bättre indikationer på hur väl skolans kompensatoriska uppdrag klaras än vad de genomsnittliga resultaten ensamma kan ge, har utbildningsenheten beställt sammanställningar av elevgruppers kunskapsresultat i årskurserna 3 och 6 från Statistiska centralbyrån, som liknar det Skolverket publicerar för årskurs 9. Detta har sedan redovisats för rektorerna genom att ingå som underlag i resultatdialogerna. Eleverna är grupperade dels utifrån föräldrarnas högsta utbildningsbakgrund, dels utifrån om de har svensk eller utländsk bakgrund. De senaste resultat som fanns tillgängliga vid tiden för resultatdialogerna gällde läsåret 2021/22 och redovisas i tabell 4 för årskurs 3 och tabell 5 för årskurs 6.

Resultat redovisas här enbart på kommunnivå eftersom antalet elever i respektive grupp kan vara få på skolnivå. Även på kommunnivå är gruppen elever vars föräldrar har högst gymnasial utbildningsnivå relativt liten, cirka 20 procent, medan 80 procent alltså har föräldrar med högre utbildningsnivå. Likaså är gruppen elever med utländsk bakgrund liten i Nacka, cirka 16 procent, medan 84 procent har svensk bakgrund.

Tabell 4: Måluppfyllelse vid nationella prov i årskurs 3 läsåret 2021/2022 i Nacka kommun, per elevgrupp

Nationellt prov	Elevgrupp	Åk 3: Andel elever som deltagit i alla delprov (av totala antalet i årskursen)	Åk 3: Andel elever som klarat alla delprov (av de som deltagit i alla delprov)
Matematik	Totalt	96%	83%
	Föräldrars högsta utb.nivå: gymnasieutbildning	90%	65%
	Föräldrars högsta utb.nivå: eftergymnasial utbildning	97%	87%
	Utländsk bakgrund	89%	70%
	Svensk bakgrund	97%	85%
Svenska/SVA	Totalt	96%	85%
	Föräldrars högsta utb.nivå: gymnasieutbildning	88%	70%
	Föräldrars högsta utb.nivå: eftergymnasial utbildning	97%	88%
	Utländsk bakgrund	88%	68%
	Svensk bakgrund	97%	88%
Matematik & Svenska/SVA	Totalt	95%	76%
	Föräldrars högsta utb.nivå: gymnasieutbildning	87%	58%
	Föräldrars högsta utb.nivå: eftergymnasial utbildning	96%	80%
	Utländsk bakgrund	87%	60%
	Svensk bakgrund	96%	79%

Notera: Svenska/SVA avser ämnet svenska eller svenska som andraspråk.

Tabell 5: Måluppfyllelse på nationella prov i årskurs 6 i Nacka kommun läsåret 2021/2022, per elevgrupp

Nationellt prov	Elevgrupp	Åk 6: Andel elever som deltagit i alla delprov (av totala antalet i årskursen)	Åk 6: Andel elever som uppnått godkänt provbetyg A-E (av de som deltagit i alla delprov)
Matematik	Totalt	95%	96%
	Föräldrars högsta utb.nivå: gymnasieutbildning	87%	90%
	Föräldrars högsta utb.nivå: eftergymnasial utbildning	96%	97%
	Utländsk bakgrund	89%	87%
	Svensk bakgrund	95%	97%
Svenska/SVA	Totalt	92%	97%
	Föräldrars högsta utb.nivå: gymnasieutbildning	87%	95%
	Föräldrars högsta utb.nivå: eftergymnasial utbildning	94%	97%
	Utländsk bakgrund	87%	90%
	Svensk bakgrund	93%	98%
Engelska	Totalt	92%	99%
	Föräldrars högsta utb.nivå: gymnasieutbildning	86%	97%
	Föräldrars högsta utb.nivå: eftergymnasial utbildning	94%	99%
	Utländsk bakgrund	88%	94%
	Svensk bakgrund	93%	99%

Notera: Svenska/SVA avser ämnet svenska eller svenska som andraspråk.

Av tabell 4 framgår att andelen elever som deltagit i alla nationella delprov i årskurs 3 är 7–9 procentenheter lägre per ämne i elevgruppen vars föräldrar har den lägre utbildningsnivån jämfört med gruppen där föräldrarna har den högre utbildningsnivån. Av de som deltagit i alla delprov är det 58 procent i den förstnämnda gruppen som klarat alla delprov i både matematik och svenska i årskurs 3 jämfört med 80 procent i gruppen vars föräldrar har högre utbildningsnivå, det vill säga en skillnad med 22 procentenheter. Skillnaden är 19 procentenheter vid jämförelse av gruppen elever med svensk och utländsk bakgrund.

I årskurs 6 uppvisar deltagandegraden i de nationella proven ungefär samma mönster som i årskurs 3, men vad gäller resultaten är skillnaderna mellan elevgrupperna inte lika stora (tabell 5). Störst resultatskillnad är det i matematik, där 10 procentenheter lägre andel elever med utländsk bakgrund når godkänt provbetyg jämfört med gruppen som har svensk bakgrund. Skillnaden är sju procentenheter om grupperna jämförs utifrån föräldrarnas högsta utbildningsbakgrund.

För årskurs 9 redovisar Skolverket varje år elevgrupperns resultat, men elever med utländsk bakgrund är då indelad i två separata grupper utifrån om eleven är född i Sverige med minst en utlandsfödd förälder eller om eleven är född utomlands. Detta användes också som underlag i höstens resultatdialoger med rektorer. De uppgifter som då fanns tillgängliga avsåg läsåret 2021/22 och redovisades på kommunnivå i förra årets kvalitetsanalys. Där framkom att andelen elever i årskurs 9 som klarat godkända betyg i alla grundskolans ämnen läsåret 2021/22 var 16 procentenheter högre i gruppen med högutbildade föräldrar, jämfört med

gruppen vars föräldrar hade den lägre utbildningsnivån. Skillnaderna var ännu större på länsnivå (22 procentenheter) och riksnivå (25 procentenheter) än i Nacka.

Störst skillnad i genomsnittligt resultat var det när gruppen med svensk bakgrund jämfördes med gruppen elever födda utomlands, 20 procentenheter. Skillnaden i Nacka var dock mindre än i Stockholms län och riket, där skillnaden var 27 procentenheter. Läsåret 2022/23 är skillnaderna mellan grupperna i princip desamma som året innan.

7.2.2.1. Resultatdialoger med rektorer om elevgruppers resultat i årskurserna 3, 6 och 9 läsåret 2021/22

Rektorerna hade i samband med resultatdialogerna ofta svårt att analysera resultaten för deras skola eftersom det enbart fanns resultat för ett läsår och antalet elever i grupperna där elevernas föräldrar har den lägre utbildningsnivån eller utländsk bakgrund ofta var få. Intresset för att se skolans resultat sammanställda på detta sätt var samtidigt stort.

Utbildningsenheten frågade också om utvecklingsarbete sker för att stärka likvärdigheten inom skolan, för att alla elever ska nå målen. För samtliga skolor utom en gav rektorerna exempel på pågående arbete som kan förväntas bidra till detta. Det handlade främst om pågående språkutvecklingsarbete, extra undervisningstid, stödinsatser som inkluderar bland annat elevhälsans arbete och riktade resurser till elever. Några tog också upp utvecklingsarbete gällande bedömning.

Exempel på skolors språkutvecklingsarbete är lässatsningar av olika slag, ändrad metodik i undervisningen för att förbättra läsförståelsen, satsning på skolbibliotek, inköp av litteratur för att locka pojkar till läsning, utveckling av undervisningen i svenska som andraspråk samt utveckling av mottagandet av nyanlända. Extra undervisningstid kan handla om mer lärartid till enskilda elever eller grupper av elever, läxhjälp och extra stödpass.

7.2.3. Elevers resultatutveckling

7.2.3.1. Resultatutveckling mellan årskurs 3–6

Utbildningsenheten har tagit fram mått som visar hur elevernas resultat i matematik respektive svenska vid nationella proven i årskurs 6 år 2022 relaterar till hur eleverna presterade vid motsvarande nationella prov tre år tidigare, i årskurs 3 år 2019. Resultaten redovisades i förra årets kvalitetsanalys och ingick som underlag i resultatdialogerna med rektorer hösten 2023.¹² Alla rektorer hade till resultatdialogen inte färdiga analyser men många uttryckte intresse för att fortsatt få se resultaten redovisade på detta sätt.

¹² Det är inte möjligt att ta fram mått på elevers resultatutveckling under mellanstadiet för eleverna i årskurs 6 år 2023. Det beror på att det inte finns några nationella provresultat från årskurs 3 år 2020, på grund av att proven ställdes in under coronapandemin.

Det rektorerna oftast tog upp när elevernas resultatutveckling var god handlade framför allt om lärarna, exempelvis att hög lärarkompetens finns i ämnet, att samverkan lärarna emellan fungerar väl eller att det finns ett bra samarbete mellan lärare och speciallärare, nära eleverna. Ett exempel som framkommer på hur elever som tidigt är högpresterande ges stimulans är genom undervisning i specialgrupp i matematik.

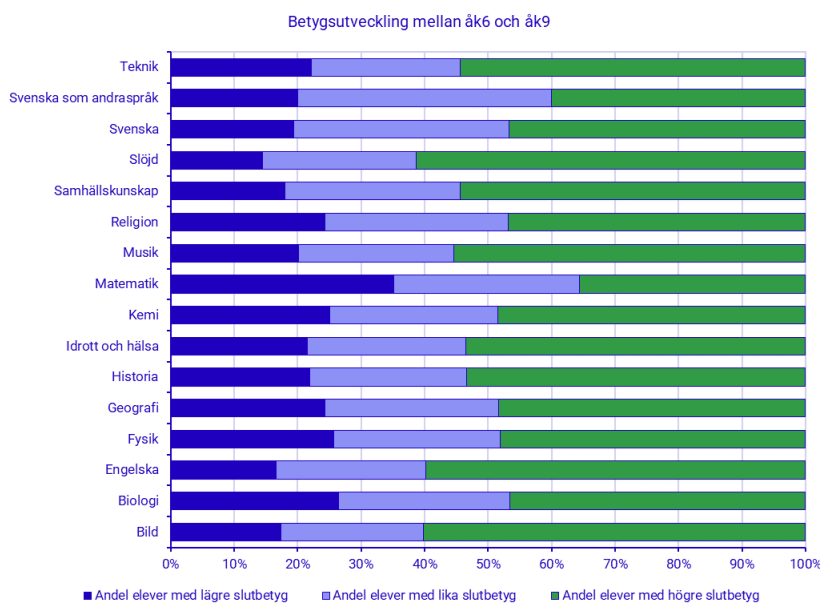
Reflektioner kring när elever inte haft en positiv utveckling handlade i flera fall om att överlämning och dialog med avsändande skola behöver förbättras. I några fall hade skolorna tagit emot många elever i årskurs 6 vilket är enbart en tredjedel av elevernas tid i mellanstadiet. Flera tog upp att kravnivåerna i årskurs 6 i de nationella proven är betydligt högre än i årskurs 3 som en möjlig förklaring.

Av rektorernas reflektioner framgår att när elever som inte klarat alla delprov i årskurs 3 inte heller gör det i årskurs 6 så ses det som en brist från skolans sida.

7.2.3.2. Resultatutveckling mellan årskurs 6–9

Första gången elever får betyg är i årskurs 6 och slutbetygen erhålls i årskurs 9. I figur 9 visas elevernas betygsutveckling mellan årskurs 6 och 9. I underlaget ingår alla som avslutade årskurs 9 i en skola i Nacka (kommunal eller fristående) år 2021 respektive 2022 och som har betyg från årskurs 6 (vid en skola i eller utanför Nacka) år 2018 respektive 2019.

Figur 9: Elevers betygsutveckling per ämne mellan årskurserna 6 och 9 i Nacka kommun (elever med slutbetyg från fristående eller kommunal grundskola i årskurs 9 i Nacka år 2021 respektive 2022).

Notera: Betyget F i både årskurserna 6 och 9 räknas som "lägre slutbetyg". Betyget A i både årskurserna 6 och 9 räknas som "högre slutbetyg". Elever som saknar betyg i ämnet (-) räknas som betyg "F". Elever utan betyg i ämnet på grund av anpassad studiegång ingår inte i redovisningen. Om blockbetyg i SO eller NO använts i årskurs 6 så har blockbetyget jämförts mot respektive ämnesbetyg i årskurs 9. Totalt antal elever är 2719 elever. Dessa fick slutbetyg från en årskurs9-skola i Nacka antingen år 2021 eller år 2022 och har terminsbetyg från en årskurs 6-skola i eller utanför Nacka tre år dessförinnan.

Matematik är det ämne som elever i minst utsträckning når högre slutbetyg i än de hade i årskurs 6 (36 procent som får högre slutbetyg). En ungefär lika stor andel elever (35 procent) får lägre slutbetyg i matematik än de hade i årskurs 6. Slöjd är i stället det ämne som är vanligast att höja betyget i (61 procent får högre slutbetyg jämfört med årskurs 6-betyget), men på samma nivå finns även engelska och bild (60 procent får högre slutbetyg).

7.2.3.3. Resultatdialoger med rektorer om elevers resultatutveckling

Varje årskurs 9-skola fick som underlag till resultatdialogerna uppgifter om elevernas resultatutveckling mellan årskurs 6 och 9 såväl för sin skola som för kommunen sammantaget (figur 9), som jämförelse. Några av rektorernas kommentarer om elevernas progression handlade om att glappet kan vara stort mellan lärares bedömningar i årskurs 6 och 7 och att betygssättningen i årskurs 6 kan vara mer generös än i högstadiet. Bra överlämning i samband med stadiövergången är viktig. I årskurs 8 och 9 är eleverna ofta betydligt mer motiverade att arbeta för högre betyg eftersom gymnasievalet då närmar sig.

De kommentarer som gällde betygsutvecklingen i matematik handlade framför allt om att undervisningen behöver utvecklas på olika sätt och hur man arbetar med detta. Övergången till digitala läromedel, elevers ofta låga självkänsla kopplat till ämnet, svårigheten att möta alla elevers behov och att andelen behöriga lärare i ämnet nu ökat är exempel på vad som togs upp.

Den ofta höga progressionen i engelska kommenterades av några rektorer, främst gällande hur bedömningar i ämnet görs. Exempel på vad rektorerna lyfte fram är att lärarna alltid måste kunna motivera betygen, att de nationella proven rättas avkodat och att lärare inte rättar sina egna elevers prov.

Elevernas betygsutveckling i svenska kommenterades också framför allt utifrån bedömningsfrågor snarare än hur undervisningen bidrar till progression. Exempelvis framkom uppfattningen, liksom för engelska-ämnet, att det är stor skillnad mellan de nationella proven och betygskriterierna. En mycket hög andel elever som höjer betyget i svenska under högstadietiden borde märkas i flertalet ämnen var en annan reflektion. I ett fall kommenterade rektor att skolan fått bättre rutin i svenska som andraspråk och att det lett till mer progression i ämnet.

Betygsutvecklingen i övriga ämnen kommenterades sällan specifikt av rektorerna. Tre skolledningar kommenterade betygsutvecklingen i de estetiska ämnena på olika sätt. Att eleverna är mer engagerade i dessa ämnen eller att det inte finns nationella prov i ämnena var två olika förklaringar. I det tredje fallet framhölls att lärarna måste kunna motivera betygssättningen.

7.3. Elevers tillgång till utbildade lärare

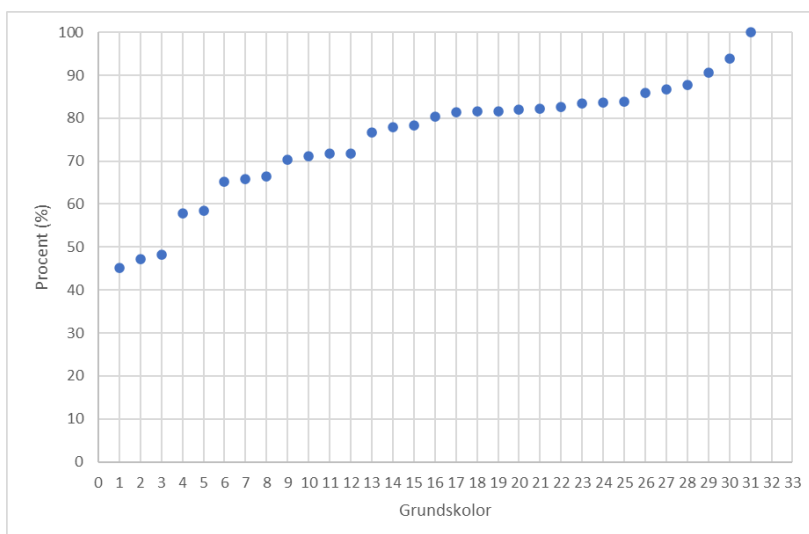
De nationella styrdokumenterna anger att det ska finnas legitimerade och behöriga lärare för de ämnen och skolår läraren undervisar i. Undantag från legitimations- och behörighetskravet finns bland annat för lärare vid skolor som bedriver ämnesundervisning på engelska och vid skolor med waldorfpedagogisk inriktning. För Nackas del är det totalt fyra grundskolor som omfattas av undantagen.¹³

I Nacka kommun ökar andelen legitimerade och behöriga lärare i grundskolan. Andelen för år 2022, som är den senaste publicerade nationella statistiken, är högre än i Stockholms län och riket. Andel legitimerade och behöriga lärare är i grundskolan 78 procent. Kommunala grundskolor i Nacka har fortsatt en tydligt högre andel legitimerade och behöriga lärare än de fristående skolorna i kommunen. Skillnaden är åtta procentenheter. De fristående grundskolorna i Nacka kommun har samtidigt en tydligt positiv utveckling av andel legitimerade och behöriga lärare under perioden 2015–2022.

Sett till genomsnittet för Nackas grundskolor är andelen lärare med såväl legitimation som behörighet för undervisningen som högst i lågstadiet, 81 procent, medan motsvarande behörighetsgrad är 76 procent i såväl mellanstadiet som högstadiet. Jämfört med år 2021 innebär det en något högre andel i lågstadiet, medan det i stället har skett en viss minskning i mellan- och högstadiet. Jämfört med såväl Stockholms län som riket är nivån på behörighetsgraden högre i Nacka inom samtliga grundskolans stadier.

Nedanstående diagram visar spridningen mellan elevers tillgång till behöriga och legitimerade lärare i Nackas grundskolor.

Figur 10: Andel (%) behöriga och legitimerade lärare per grundskola i Nacka kommun, oktober 2022

¹³ Skolor med undantag är Dibber International School, Internationella engelska skolan Nacka samt Saltsjöbadens samskola som är undantagna på grund av deras internationella inriktningar med ämnesundervisning på engelska. Idunskolan Östra Stockholms Waldorfskola ingår inte på grund av undantaget för skolor med waldorfpedagogik.

7.4. Elevers tillgång till elevhälsa

Elever inom skolväsendet, med undantag för elever inom Komvux, ska enligt skollagen ha tillgång till elevhälsa som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser.¹⁴ Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

Från och med den 2 juli 2023 gäller nya förtydligade skrivningar om elevhälsan. Arbetet ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal. Elevhälsan ska vara en del av skolans kvalitetsarbete. Vid behov ska elevhälsan samverka med hälso- och sjukvården och socialtjänsten. För medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog eller speciallärare. Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen och rektor ansvarar för att fördela resurser inom enheten utifrån elevernas olika behov och förutsättningar.

Utbildningsnämnden fick ett särskilt uppdrag i 2023 års Mål och budget att kartlägga hur tillgången till elevhälsa ser ut på Nackas samtliga grundskolor.¹⁵ Utbildningsenheten kartlade under våren tillgången per skola och kunde konstatera att det skiljer sig stort mellan det högsta och lägsta elevantalet per heltidstjänst och personalkategori. Tre fristående skolor hade inte tillgång till psykolog och en fristående skola hade inte tillgång till kurator. Tillgången till speciallärare och specialpedagog ingick inte i kartläggningen i och med att det inte var obligatoriskt för skolorna att tillhandahålla dessa tjänster när kartläggningen gjordes.

7.4.1. Resultatdialoger med rektorer

Vid höstens resultatdialoger om grundskolan ingick fråga om vilken bedömning rektor gör av elevernas tillgång till elevhälsa (speciallärare, specialpedagog, skolläkare, skolsköterska, kurator, psykolog) på skolan. Vid alla skolor utom tre bedömde rektor att tillgången är adekvat/tillräcklig. De tre övriga, samtliga kommunala, svarade att tillgången till viss del är tillräcklig. Med det senare avsågs att behov finns av mer tid för en viss funktion inom elevhälsan, såsom kurator eller speciallärare, men att tillgången i övrigt bedömdes tillräcklig. Ingen svarade att elevernas tillgång till elevhälsa inte är tillräcklig.

Det fanns inget samband mellan skolans måluppfyllelse och rektors bedömning om elevernas tillgång till elevhälsa.

¹⁴ En huvudman för kommunal vuxenutbildning får för sina elever anordna sådan elevhälsa.

¹⁵ I och med att den skärpta lagstiftningen avseende tillgång till specialpedagog eller speciallärare inte hade börjat gälla när kartläggningen gjordes, finns ingen statistik för dessa personalkategorier. Tidigare lagstiftning krävde endast specialpedagogisk kompetens.

Vid skolorna med lägst måluppfyllelse i årskurs 9 (under 90 procent elever som klarat alla ämnen, totalt sex skolor) är andelen elever vars föräldrar har den lägre utbildningsnivån (grundskole- eller gymnasienivå) högst. I samtliga dessa fall bedömer skolledningarna att eleverna har adekvat/tillräcklig tillgång till elevhälsan. Det motiveras med att tillgången har ökat och i nuläget är god, att den fokuserar på förebyggande arbete, att rutinerna är goda, att den bidrar till att rätt elever får rätt typ av stöd, att förstärkt kuratorstid för elever som behövt samtalsstöd bidragit till ökad trygghet eller att förstärkningar skett med speciallärar- och specialpedagogkompetens. Vid två av skolorna framhålls även att tillgången antingen är skör om någon i elevhälsoteamet är ledig eller sjuk eller att behoven på skolan fortsatt är stora för att elevsammansättningen på skolan ändrats.

Vid de skolor där över 90 procent av eleverna i årskurs 9 klarat alla ämnen (totalt fem skolor, samtliga fristående) motiveras bedömningen med att tillgången till elevhälsa är tillräcklig/adekvat i ett fall med att skolan har mycket resurser i detta avseende och ger exempel på detta. I ett annat fall anges att den är tillräcklig men att önskemål ändå finns om ytterligare tillgång till kurator, speciallärare och specialpedagog. I ett tredje fall uttrycks att tillgången är tillräcklig med att effektivisering är möjlig genom att förtydliga roller.

Vid de årskurs 3-skolor där under 70 procent av eleverna klarat alla delprov i svenska och matematik enligt utbildningsenhetens sammanställning (totalt 12 skolor) motiveras bedömningen att elevhälsan är adekvat/tillräcklig på olika sätt. Några beskriver hur tillgången ser ut. I ett fall beskrivs tillgången som god och att den bidrar till trygghet och studiero, men att det samtidigt är svårt att organisera det vardagliga arbetet. I ett annat fall beskrivs tillgången som en stark del, vilket inkluderar goda rutiner. I ett tredje fall beskrivs den som mycket välfungerande samtidigt som önskemål framkommer om ytterligare speciallärare med specifik inriktning – ett kompetensbehov som skolan i stället klarar genom förändringar i organisationen. Ledningen för små skolor uttrycker sig oftare i termer av att professioner finns tillgängliga utifrån behov, att vissa funktioner delas med andra skolor eller att den är tillräcklig utifrån elevantalet. I ett fall uppges att tillgången i nuläget är tillräcklig men att det tidigare funnits brister på grund av tillfällig frånvaro av kurator.

Vid de årskurs 3-skolor där måluppfyllelsen har varit som högst (minst 80 procent som klarat alla delprov i svenska och matematik, totalt åtta skolor) motiverar alla att tillgången är adekvat/tillräcklig samtidigt som två av skolorna också tar upp önskemål om fler speciallärare. En skolledning beskriver elevhälsan som mycket närvarande i verksamheten och att arbete sker med elever både individuellt och i grupper. Ett annat exempel på vad som lyfts fram är kurators betydelse som främjande insats, också för elevers trygghet.

7.5. Elevers upprepade eller längre frånvaro

Ansvar för skolpliktiga elevers upprepade eller längre frånvaro är delat mellan föräldrar (som har ett föräldraansvar för att eleven kommer till skolan), rektor, huvudman och hemkommun¹⁶. Nedan beskrivs i korthet styrkedjan inom skolväsendet.

Om en elev har upprepade eller längre frånvaro ska rektorn tillse att frånvaron utreds skyndsamt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens föräldrar samt med elevhälsan. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen som ansvarar för att eleverna fullgör sin skolgång. Huvudmannen ska enligt skollagen i sin tur anmäla till hemkommunen så fort en utredning om elevs skolfrånvaro inleds. Utbildningsnämnden har i sina riktlinjer beslutat att när utredningen är klar ska huvudmannen anmäla det till hemkommunen med beskrivning av utredningens resultat samt hur skolnärvaron är för den skolpliktsanmälda eleven.

I Nacka kommun är det utbildningsnämnden i egenskap av hemkommun som ansvarar för att eleverna får sin utbildning. Hemkommunen ska i frågor som rör skolpliktiga elever vid behov samordna insatser med samhällsorgan, organisationer eller andra som berörs.

Under läsåret 2022/2023 gjordes 241 anmälningar till utbildningsenheten om påbörjade utredningar. Antalet anmälningar om påbörjad utredning är högst för elever i högstadiet och lägst för elever i förskoleklass och årskurs 1. Av de 241 påbörjade utredningarna var det 97 som anmäldes som slutförda, det vill säga 40 procent. Det är på samma nivå som läsåret innan och problemet med redovisningar som inte anmäls som slutförda kvarstår.

7.5.1. Kunskap om att främja skolnärvaro – seminarier

TVå seminarier om att främja skolnärvaro för pedagoger i grundskolan har genomförts och ytterligare två serier fortsätter under 2024. Varje deltagare tar del i tre halvdagsseminarier, med uppdelning på kommundel. Utöver pedagoger har även personal från socialtjänst och regionen deltagit. Seminarier har letts av forskare från Ifous som har bidragit med kunskap och perspektiv från forskningen på området. Områden som tagits upp har gällt kartläggning och utredning av skolfrånvaro samt hur framgångsrik samverkan skapas. Denna satsning finansieras genom medel från Nackas framtidsfonder.

¹⁶ I Nacka kommun är det utbildningsnämnden som är hemkommun. Valfärd skola är huvudman för de kommunala skolorna och de fristående skolorna har sina huvudmän.

7.6. Enkätresultat

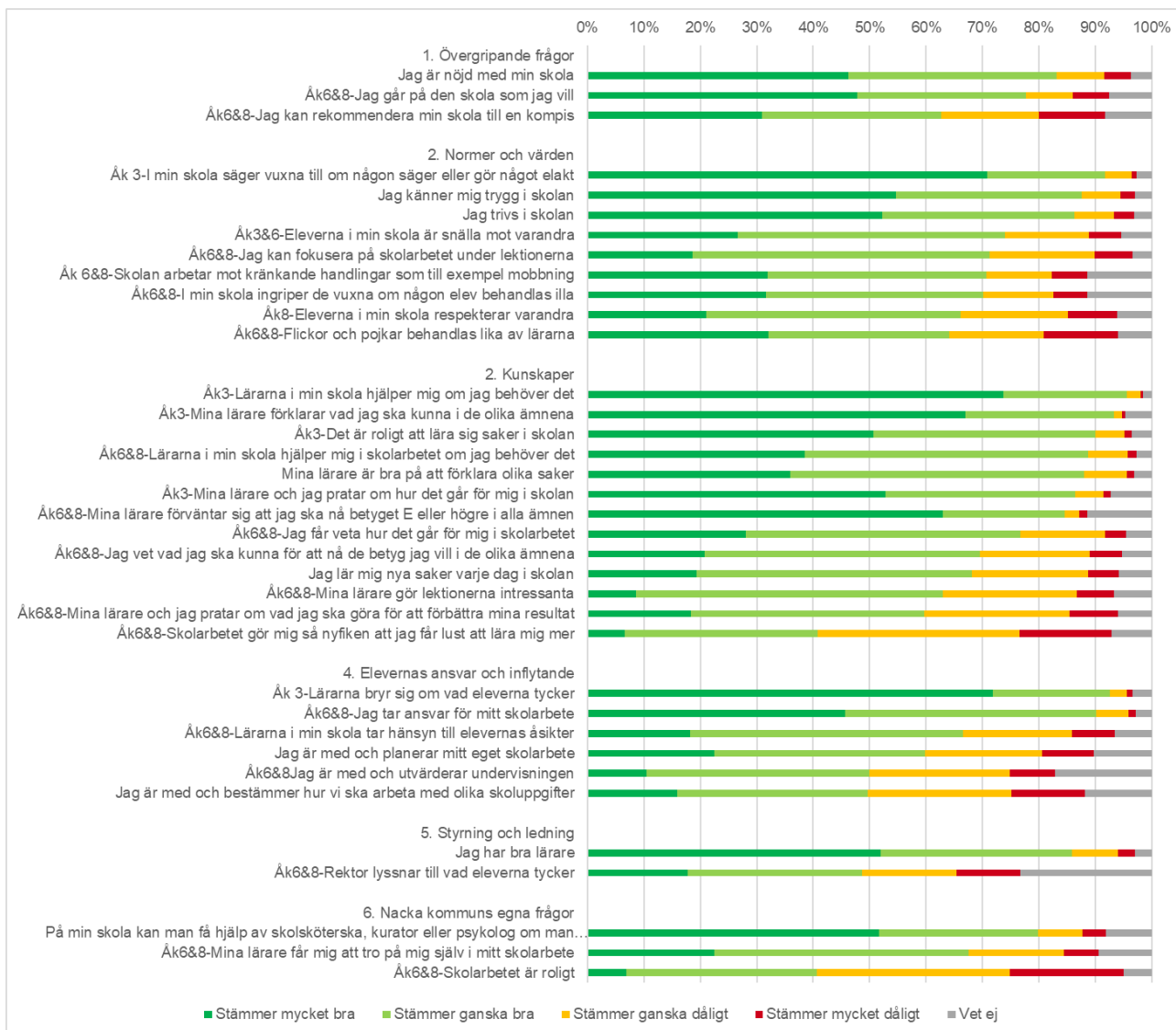
Eleverna som deltagit i Våga-visa enkäten svarade i likhet med tidigare år i hög utsträckning att de trivs, känner sig trygga och tycker att lärarna är bra. I årskurserna 6 och 8 är det generellt större skillnader i hur stor andel flickor som svarar positivt på påståendena om skolan jämfört med andelen pojkar som gör detsamma, än vad som var fallet i början av jämförelseperioden år 2018.

I årets enkät förekommer skillnader mellan könen på tio procentenheter eller mer för en del påståenden där pojkarna är mer positiva än flickorna, exempelvis ”Mina lärare gör lektionerna intressanta” och ”Eleverna i min skola är snälla mot varandra”. Avsevärt störst skillnad mellan könen gäller dock påståendet om ”Flickor och pojkar behandlas lika av lärarna”, där motsatt förhållande råder. I årskurs 8 instämmer 60 procent av pojkarna, jämfört med 74 procent av flickorna. I årskurs 6 är skillnaden ännu större, med 52 procent av pojkarna som instämmer, jämfört med 76 procent av flickorna.

I årskurs 3 är det dock i de flesta fall små skillnader mellan andelen pojkar och flickor som lämnar positiva svar på påståendena, med tre undantag. ”Jag lär mig nya saker i varje dag i skolan” instämmer 90 procent av flickorna i årskurs 3 om, jämfört med 79 procent av pojkarna. ”Jag är med och planerar mitt eget skolarbete” instämmer 73 av flickorna i, jämfört med 66 procent av pojkarna. Det är också fem procentenheter fler flickor än pojkar som instämmer i att ”det är roligt att lära sig saker i skolan”.

Nedanstående diagram visar utfallet för samtliga påståenden i enkäten. Om det är årskursspecifika påståenden är det angivet i diagrammet.

Figur 11: Enkätresultat för grundskolans elever i årskurserna 3, 6 och 9, år 2023. Gröna nyanser avser föräldrar som svarat att påståendet stämmer mycket bra eller stämmer ganska bra.

7.7. Utbildningsenhetens bedömning

Det kan konstateras att enbart tre av kommunens målvärden för grundskolan nås år 2023. Det ska samtidigt ses i ljuset av att kunskapsresultaten, även vad gäller skolorna med lägst måluppfyllelse och trots en viss nedgång jämfört med förra året, fortsatt är på en mycket hög nivå i jämförelse med andra kommuner, länet och riket. I vissa fall handlar det också om små skillnader i förhållandet till målnivån, exempelvis är det ibland marginella skillnader mellan kommunerna gällande elevernas nöjdhet med sin skola i elevenkäten. Skolorna i Nacka har också goda resultat i förhållande till andra skolor i landet med motsvarande elevsammansättning.

Med hänsyn tagen till all information utbildningsenheten har om grundskolan i Nacka är den samlade bedömningen att kunskapsresultaten är stabilt höga, men att det krävs fortsatt arbete med att bli ännu bättre i det kompensatoriska uppdraget och med tidiga insatser för att höja måluppfyllelsen ytterligare. Med

fler elever som klarar läsförståelsen redan i årskurs 1 och de nationella proven i årskurs 3 skulle förutsättningarna öka för att elevkullen i högre utsträckning än idag uppnår exempelvis gymnasiebehörighet när de lämnar grundskolan. Det är väldigt positivt att så mycket arbete pågår i skolorna med tidiga insatser till eleverna, lästräning, utveckling av undervisningen i svenska som andraspråk för att nämna några exempel.

För att höja måluppfyllelsen i grundskolan ytterligare kan även systematiska, långsiktiga insatser som främjar effektiva språkutvecklande arbetssätt redan när barnen är i förskola och fritidshem ha betydelse. I avsnittet ovan om insatser under år 2024 för att höja måluppfyllelsen anges hur utbildningsenheten avser att främja detta.

Satsningar på resursskolor, såsom skett i Nacka genom att sådana startas från och med läsåret 2023/24, och insatser som främjar skolnärvaro är andra delar som långsiktigt kan bidra till att ännu fler elever klarar grundskolan.

Av resultatdialogerna framkommer inte annat än att tillgången till elevhälsan är tillräcklig vid samtliga grundskolor, enligt rektors bedömning. Önskemål om mer tid för olika personalkategorier inom elevhälsan framkommer däremot i vissa fall, såväl vid skolor som har hög som låg genomsnittlig måluppfyllelse i en årskurs. Det gäller särskilt vid kommunala skolor som har en central elevhälsa med relativt ny styrning av elevhälsans resurser mellan skolor.

Genom resultatdialogerna har rektorerna varit generösa med att dela med sig av skolans analyser och bedömningar till utbildningsenheten. Eftersom många har uttryckt sig positivt om underlaget till dialogerna har utbildningsenheten för avsikt att så långt möjligt fortsätta ta fram sådant underlag till rektorerna.

8. Gymnasieskola

Varken betygs- eller enkätresultat för läsåret 2022/2023 har tidigare redovisats till utbildningsnämnden. Anledningen är att såväl betygs- som enkätresultat för gymnasieskolan publiceras först i slutet av året.

8.1. Måluppfyllelse – kommunens mål

8.1.1. Indikatorernas målvärde och utfall åren 2022–2023

Av de indikatorer som relaterar till betygsresultaten är endast den indikator som mäter andel elever som tar gymnasieexamen inom tre år uppfylld. Såväl målnivå som utfallet av betygspoäng och andel avgångselever med gymnasieexamen är dock på en hög nivå. Indikatorn med målet att 90 procent av skolorna ska ha minst 90 procent avgångselever med gymnasieexamen är inte uppfylld. Åtta av elva skolor med avgångselever uppnådde målet, men det krävs att tio skolor når målet för att indikatorns mål ska uppnås.

MAXIMALT VÄRDE FÖR SKATTEPENGARNA		
Nackas skolor ska vara i kvalitetstoppen jämfört med andra kommuner	2022 (mål)	2023 (mål)
Bland de tio bästa kommunerna i landet när det gäller betygspoäng (plats i nationell statistik)	10 (1-10) 	17 (1-10)
Över länets genomsnitt i enkätundersökningen när det gäller andel elever som kan rekommendera sin skola	Ja (Ja) 	Ja (Ja)
Alla elever klarar skolan inom avsedd tid	2022 (mål)	2023 (mål)
Andel (%) elever som tar gymnasieexamen inom tre år	88 (85) 	88 (87)
ATTRAKTIVA LIVSMILJÖER I HELA NACKA		
Alla skolor i Nacka håller hög kvalitet	2022 (mål)	2023 (mål)
Andel (%) skolor som har minst 80 procent elever som kan rekommendera sin skola	38 (50) 	i.u (50)
Andel (%) skolor som har minst 90 procent avgångselever med gymnasieexamen	90 (90) 	73 (90)
Alla skolor är goda miljöer för utveckling och lärande	2022 (mål)	2023 (mål)
Andel (%) elever som är trygga i skolan	91 (95) 	92 (95)

BÄSTA UTVECKLING FÖR ALLA		
Alla elever utvecklas maximalt	2022 (mål)	2023 (mål)
Andel (%) avgångselever som får gymnasieexamen	96 (95) 	95 (97)
Genomsnittlig betygsnivå	15,3 (15,3) 	15,2 (15,5)
Alla elever stimuleras till nyfikenhet och lust att lära	2022 (mål)	2023 (mål)
Andel (%) elever som anser att undervisningen motiverar till att lära sig mer	45 (50) 	i.u. (50)
Andel (%) elever som anser att de kan påverka arbetsättet under lektionerna	34 (40) 	i.u. (40)

Förbundet Storsthlm, som har uppdraget att genomföra elevenkäten, har gjort en större genomlysning av enkäten och flera av enkätens påståenden har förändrats. Fyra av indikatorernas utfall har till och med år 2022 hämtats från elevenkäten, men i och med att tre av enkätens påståenden har utgått saknas utfall för indikatorer som relaterade till dessa.

8.2. Betygsresultat

Elva av Nackas 14 gymnasieskolor hade avgångselever läsåret 2022/23. Liksom tidigare år visar de genomsnittliga betygsresultaten på mycket goda resultat för Nackas gymnasieskolor. Resultaten är på ungefär samma höga nivå som förra året, endast marginellt lägre.

8.2.1. Betygsresultat i jämförelse med Stockholms län och riket

De genomsnittliga resultaten för Nackas gymnasieskolor är i jämförelse med Stockholms län och riket på en mycket hög nivå. Den höga nivån gäller även för resultaten på de högskoleförberedande programmen (se tabell 6).

Resultaten för yrkesprogrammen är betydligt lägre än resultaten på de högskoleförberedande programmen, men är ungefär på samma nivå som i riket – men ett par procentenheter högre för måttet andel elever som klarar gymnasieskolan på utsatt tid, det vill säga inom tre år.

Tabell 6: Genomsnittliga betygsresultat gymnasieskolan mellan Nacka kommun, Stockholms län och riket, läsåret 2022/2023

Betygsresultat	Andel (%) elever med gymnasieexamen inom tre år	Andel (%) avgångselever med gymnasieexamen	Genomsnittlig betygspoäng
Nacka kommun	88	95	15,2
Stockholms län	79	91	14,6
Riket	80	91	14,5
Yrkesprogram i Nacka kommun	78	89	13,3
Yrkesprogram i Stockholms län	71	88	13,1
Yrkesprogram i riket	76	89	13,3
Högskoleförb. program i Nacka kommun	89	96	15,4
Högskoleförb. program i Stockholms län	81	91	15,0
Högskoleförb. program i riket	81	91	15,0

8.2.2. Betygsresultat per gymnasieskola

Betygsresultaten varierar mellan gymnasieskolorna (se tabell 7). Högst andel avgångselever med gymnasieexamen, 99 procent, har de kommunala skolorna Nacka gymnasium och YBC följt av Sjölin's gymnasium Nacka, 98 procent. Det ska jämföras med Praktiska gymnasiet Nacka som har 77 procent och Magelungens gymnasieskola som har 79 procent.

Noterbart är att Nackas gymnasieskolor har olika förutsättningar. Antagningspoängen varierar stort mellan skolorna beroende på hur högt söktrycket är för utbildningen och skolan. Praktiska gymnasiet Nacka har till exempel endast lärlingsutbildningar på yrkesprogram och Magelungens gymnasieskola är en resursskola för elever i behov av särskilt stöd.

Nacka gymnasium har den högsta betygspoängen, 15,8, följt av Rytmus och Sjölin's gymnasieskolor som har 15,7. Lägst betygspoäng har Praktiska gymnasiet Nacka med 12,3.

När det gäller resultatmättet som mäter genomströmningen, det vill säga andel elever med gymnasieexamen inom tre år, har Sjölin's gymnasium högst andel elever som klarar gymnasieskolan på tre år, 95 procent, följt av Nacka Enskilda gymnasium samt YBC med 92 procent.

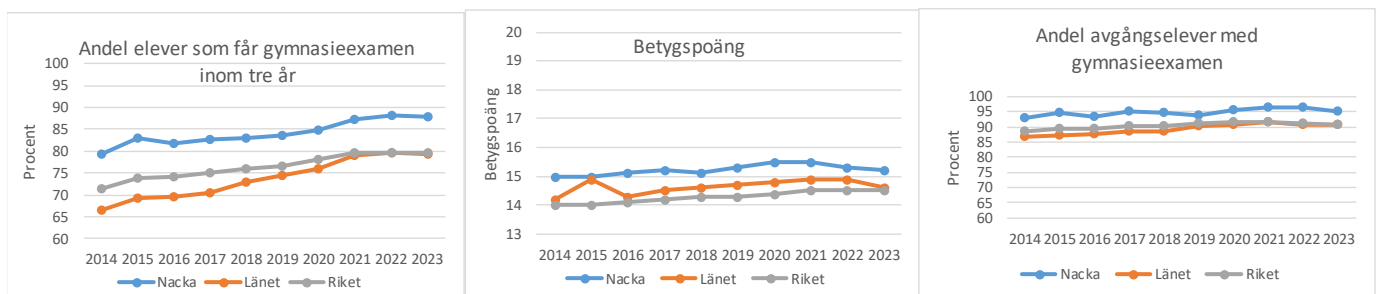
Tabell 7: Betygsresultat för gymnasieskolor i Nacka kommun, läsåret 2022/23.

GYMNASIESKOLOR I NACKA	AVGÅNGSELEVER LÄSÅRET 2022/23			
	Antal elever	Andel (%) elever med gymnasieexamen	Betygspoäng (elever med examen eller studiebevis)	Andel (%) elever med gymn.examen inom tre år, nationella program
Designgymnasiet Sickla	65	92	13,9	76
Drottning Blankas Gymnasieskola Nacka	112	91	13,7	80
Magelungens gymnasium Danvikstull	14	79	13,0	26
NTI gymnasiet	74	92	14,7	75
Nacka Enskilda Gymnasium	55	91	15,1	92
Nacka gymnasium	702	99	15,8	90
Nacka strands gymnasium	94	82	14,0	73
Praktiska gymnasiet Nacka	68	77	12,3	47
Rytmus gymnasieskola	212	93	15,7	84
Sjölins gymnasium Nacka	157	98	15,7	95
YBC, Young Business Creatives	218	99	15,4	92
Nackas samtliga gymnasieskolor	1 771	95	15,2	88
Yrkesprogram i Nacka	202	89	13,3	78
Högskoleförberedande program i Nacka	1 569	96	15,4	89

8.2.3. Betygsresultat över tid

De genomsnittliga betygsresultaten över tid har de senaste åren varit på en ganska konstant hög nivå. År 2021 var andelen avgångselever som fick gymnasieexamen på den högsta nivån någonsin under hela perioden med Lgy11.¹⁷ Den genomsnittliga betygspoängen var på samma höga nivå båda pandemiåren 2020 och 2021. För vårterminerna dessa år har inga resultat för nationella prov samlats in då de nationella proven var inställda till följd av pandemin. Det kan ha haft en påverkan på resultaten då det betygsgrundande underlaget inte var komplett med de nationella proven.

Figur 4: Genomsnittliga betygsresultat för elever på nationella program. Nackas gymnasieskolor jämfört med Stockholms län och riket, åren 2014–2023

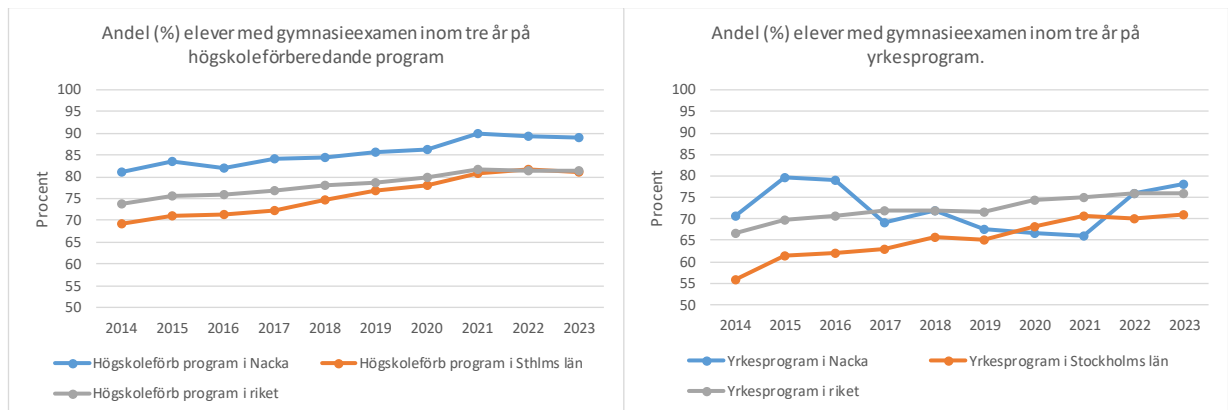
¹⁷ Den senaste läroplanen för gymnasieskolan.

8.2.3.1. Skillnad i betygsresultat utifrån programkategori

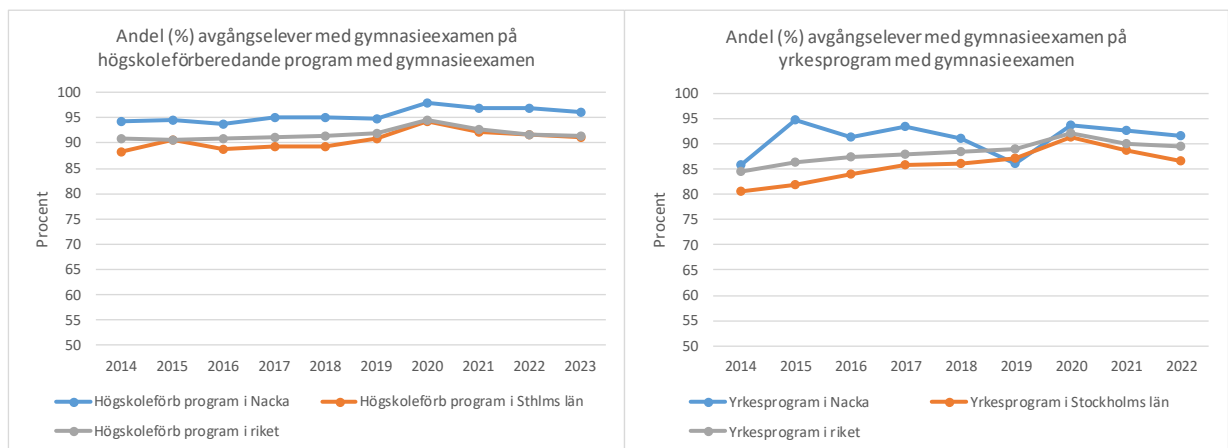
Det är skillnad i betygsresultat mellan de elever som slutfört ett högskoleförberedande program och de elever som slutfört ett yrkesprogram. Det är också stor skillnad i elevantal mellan de olika programkategorierna, endast elva procent av eleverna i Nackas gymnasieskolor studerade på ett yrkesprogram, vilket är på samma nivå som tidigare år. Det är framför allt högskoleförberedande program som erbjuds i Nacka kommun.

Som nedanstående diagram visar har resultaten för elever på högskoleförberedande program varit relativt konstant och på en hög nivå de senaste åren, medan det för elever på yrkesprogram har varierat över åren. Måttet som mäter genomströmning för elever på yrkesprogram är i år på en nivå högre i Nacka jämfört med såväl Stockholms län som riket. För övriga två mått är resultatet för Nacka ungefär på samma nivå som i riket och något högre än i Stockholms län.

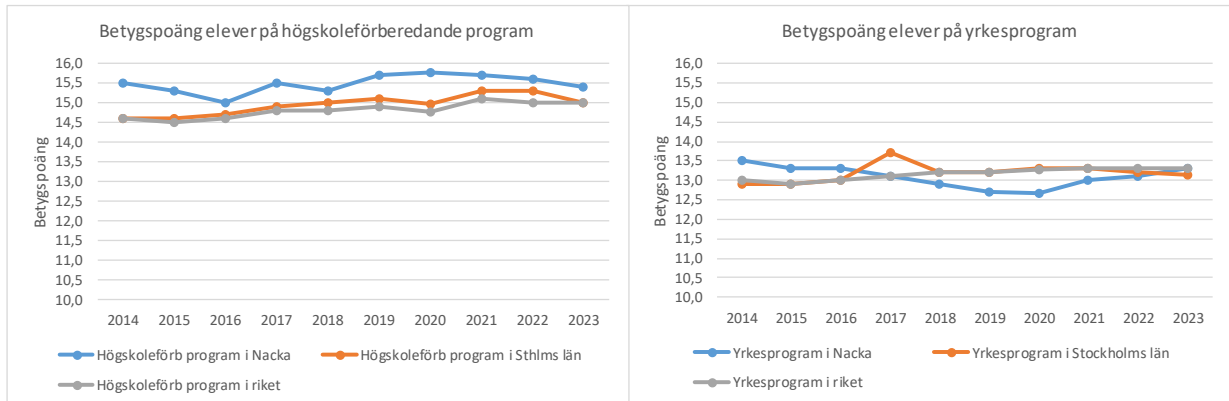
Figur 5: Andel (%) elever med gymnasieexamen inom tre år utifrån programkategori. Nackas gymnasieskolor jämfört med Stockholms län och riket, åren 2014–2023.

Figur 6: Andel (%) avgångselever med gymnasieexamen utifrån programkategori. Nackas gymnasieskolor jämfört med Stockholms län och riket åren, 2014–2023.

Figur 7: Genomsnittlig betygspoäng utifrån programkategori. Nackas gymnasieskolor jämfört med Stockholms län och riket åren, 2014–2023.

8.3. Elevers tillgång till utbildade lärare

De nationella styrdokumenterna anger att det ska finnas legitimerade och behöriga lärare för de ämnen och skolår läraren undervisar i. Undantag från huvudregeln finns bland annat för lärare som undervisar i gymnasieskolans yrkesämnen och denna grupp ingår därför inte i statistiken.

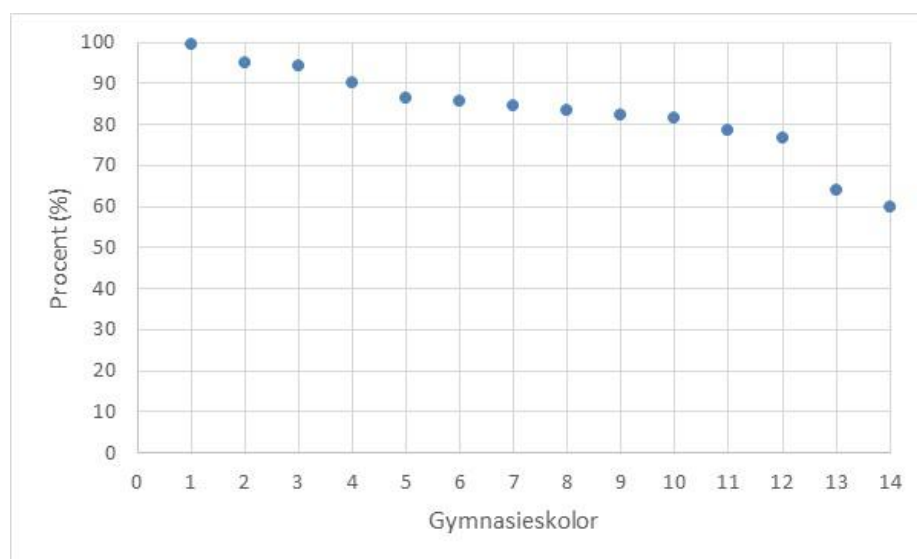
Den senaste mätningen av lärartillgången som det finns nationell statistik för gjordes i oktober 2022. Då nådde andelen legitimerade och behöriga lärare i gymnasieskolan i Nacka kommun sin högsta genomsnittliga nivå, 90 procent¹⁸. Behörighetsgraden är den högsta för såväl kommunala som fristående skolor i Nacka, men utvecklingen drivs framför allt av de kommunala gymnasieskolorna som sammantaget uppnår 98 procents behörighetsgrad. Även på riksnivå har en ökning skett jämfört med året innan, om än inte lika stor som i Nacka kommun, medan det på länsnivå inte har skett någon förändring. I gruppen fristående gymnasieskolor i Nacka har andelen legitimerade och behöriga lärare nu kommit i kapp genomsnittet på såväl riks- som länsnivå.

Andelen legitimerade och behöriga lärare varierar mellan gymnasieskolorna i Nacka från 60 procent till 99 procent. Bland de fristående gymnasieskolorna i kommunen varierar behörighetsgraden från 60 till 95 procent.

Karriärtjänsten förstelärare varierar mellan gymnasieskolorna från en till 19 heltidstjänster beroende på skola. Totalt fanns 49 heltidstjänster som förstelärare i Nacka kommun. Totalt finns 2,7 heltidstjänster lektorer i kommunen, samtliga vid de kommunala gymnasieskolorna.

Nedanstående diagram visar på spridningen av legitimerade och behöriga lärare i Nackas gymnasieskolor.

Figur 8: Andel (%) behöriga och legitimerade lärare i Nackas gymnasieskolor, oktober 2022

¹⁸ Jämförbar statistik finns från år 2015 och framåt.

8.4. Resultat på elevenkäten

I år har förbundet Storsthlm i samarbete med en arbetsgrupp från länets kommuner tagit fram en omarbetad version av den årliga elevenkäten. Förutom att påståendena har omarbetats vänder enkäten nu sig till elever i årskurs 3 i stället för som tidigare till elever i årskurs 2. En annan förändring är att enkäten nu genomförs under september/oktober i stället för under februari/mars.

I och med att enkätens påståenden är omarbetade och att en ny elevkategori genomför enkäten, kan inga jämförelser göras med tidigare år. De jämförelser av resultaten som görs nedan är med Stockholms län som helhet och mellan könen.

Gymnasieskolans enkät har en femgradig skala till skillnad mot Våga visa-enkäterna i förskolan och grundskolan som har en fyrgradig skala. Men företaget som genomförde gymnasieenkäten gjorde ett misstag för Nackas egna formulerade påstående *Mina lärare gör lektionerna intressanta* genom att eleverna fick svara utifrån en fyrgradig skala. Det påståendets resultat kan därför inte redovisas i diagrammen, men andel elever som instämde var 79 procent.

Av Nackas 14 gymnasieskolor har 13 av dessa elever i årskurs 3 innevarande läsår. Av de 13 gymnasieskolorna har åtta genomfört elevenkäten.¹⁹

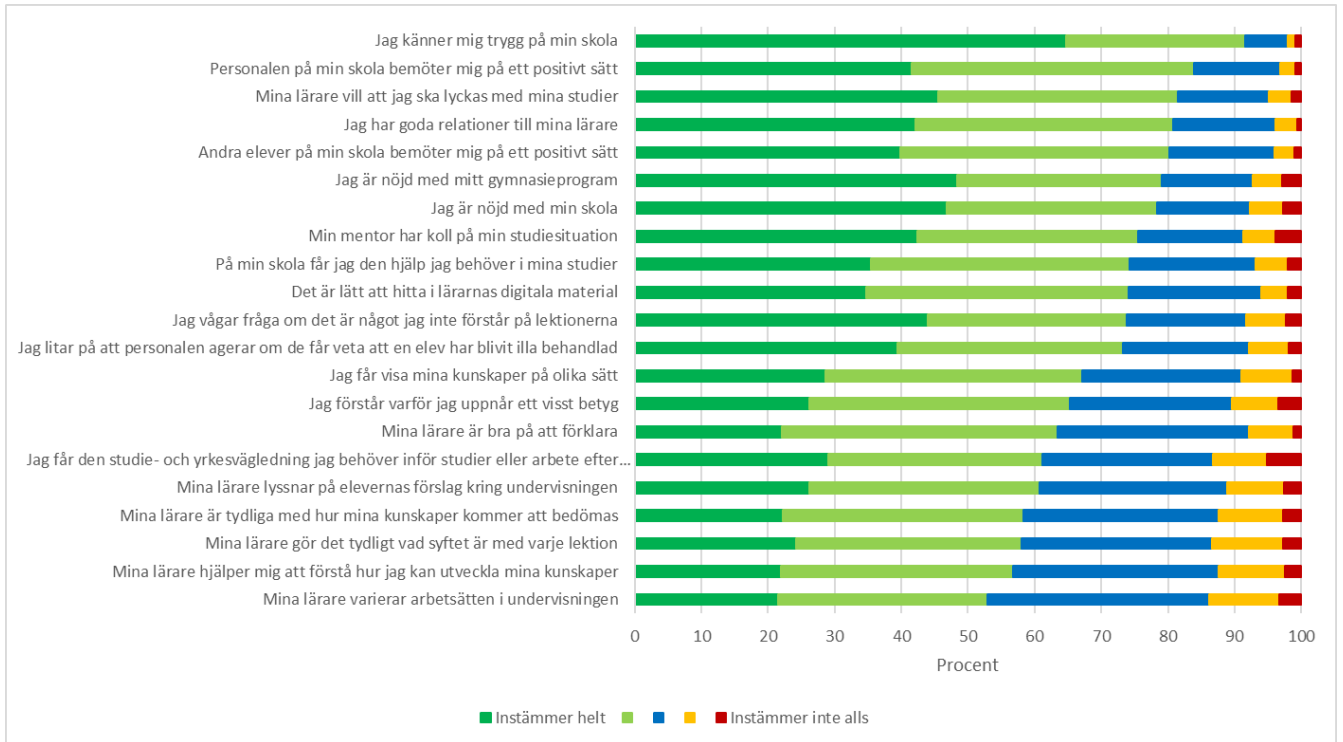
8.4.1. Elevenkätens resultat på totalnivå

Nedanstående diagram visar i vilken utsträckning gymnasieeleverna instämmer i enkätens påståenden. Diagrammet är sorterat från högst till lägst andel elever som instämmer i respektive påstående.

Det påstående som eleverna framför allt kan instämma i är att de känner sig trygga på sin skola, 92 procent. Påståenden som handlar om relationer med lärare och andra vuxna på skolan har också fått höga omdömen. Däremot är elevernas uppfattning om hur lärarna förmedlar hur eleverna ska förbättra sina studieresultat, hur de kommer att bedömas och syftet med lektionerna på en lägre nivå av instämmande. Det är dock många påståenden som har en hög nivå av svar som är neutrala, det vill säga tre på den femgradiga skalan.

¹⁹ De gymnasieskolor som inte har genomfört elevenkäten är Drottning Blanka, Rytmus och Sjölin's (Academedias gymnasieskolor) samt Magelungens gymnasium och Idrottsgymnasiet. Academedias gymnasieskolor samt Magelungens gymnasieskola genomför egna elevenkäter.

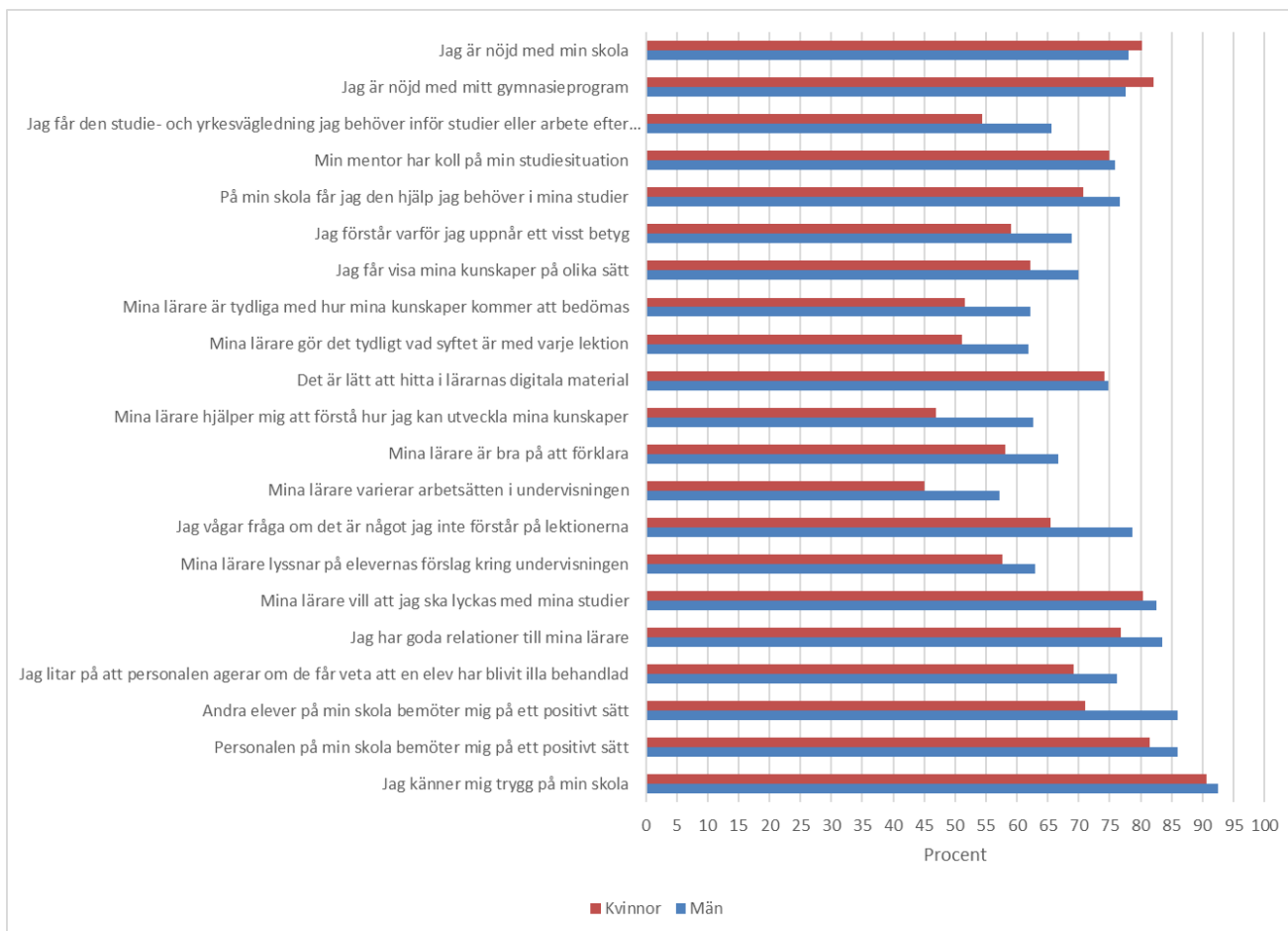
Figur 9: Enkätresultat för gymnasieskolan, år 2023. Gröna nyanser avser elever som svarat att påståendet stämmer mycket bra eller stämmer ganska bra på en femgradig skala.

8.4.2. Elevenkätens resultat fördelat per kön

Både kvinnor och män kan till största del instämma i enkätens påståenden som handlar om trygghet samt om relationer till skolans personal och lärare. Generellt sett är männen mer nöjda än kvinnorna, men kvinnor är mer nöjda än med sitt gymnasieprogram och sin skola. Den största könsskillnaden, sexton procentenheter, finns för påståendet om att läraren hjälper eleverna förstå hur de ska utveckla sina kunskaper där kvinnorna i lägre utsträckning instämmer i påståendet. Även påståendet om andra elevers bemötande visar på en stor skillnad, femton procentenheter.²⁰

Figur 10: Enkätresultat för gymnasieskolan uppdelat på kvinnor och mäns svar, år 2023

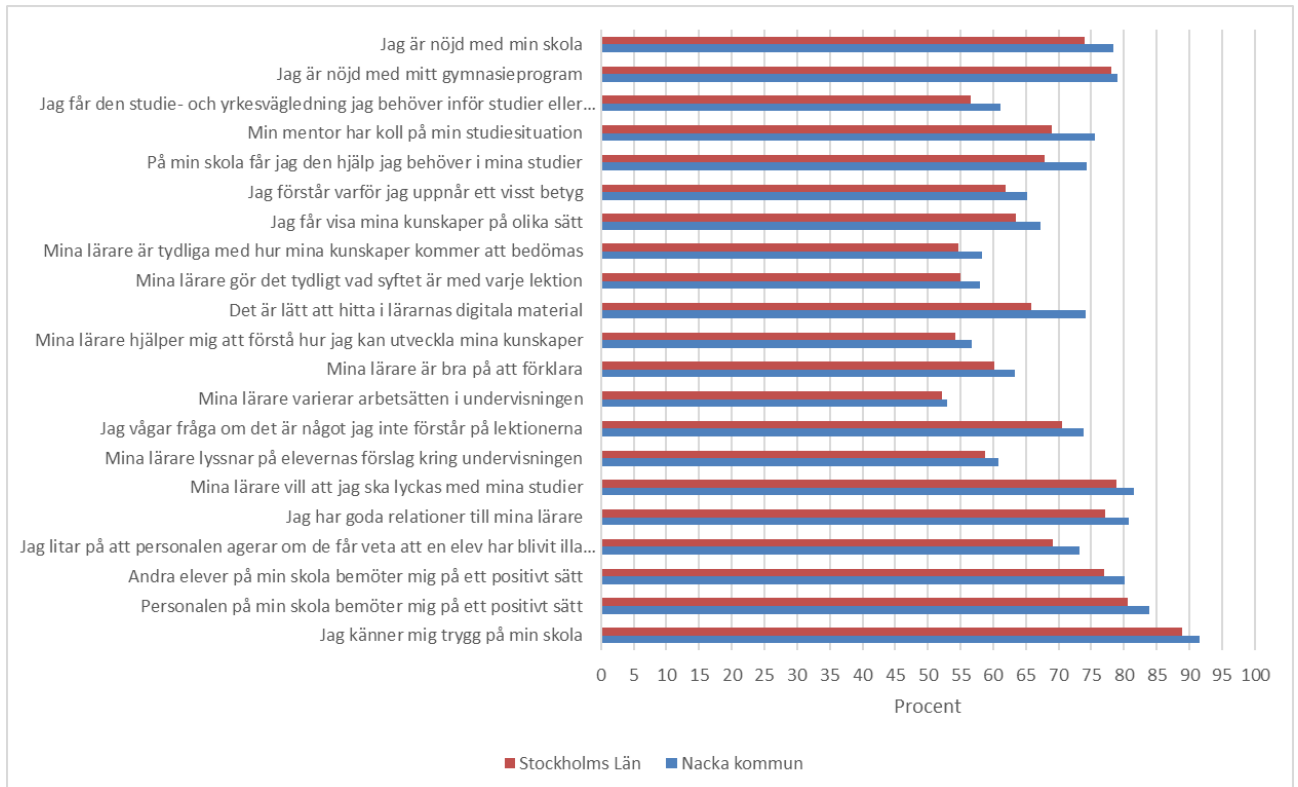

²⁰ Av de elever som svarat på enkäten är närmare tvåtredjedelar män, vilket innebär att deras resultat får ett större genomslag för det genomsnittliga resultatet i jämförelse med kvinnornas resultat.

8.4.3. Elevenkätens resultat jämfört med Stockholms län

Nackas resultat är på en högre nivå än genomsnittet i Stockholms län för samtliga av enkätens påståenden. Störst skillnad är det för påståendena som handlar om att hitta i lärarnas digitala material och att elevernas mentorer har koll på elevernas studiesituation.

Figur 11: Enkätresultat för gymnasieskolan, jämförelse mellan Nacka kommun och Stockholms län, år 2023

8.5. Utbildningsenhetens bedömning

Gymnasieskolorna i Nacka uppvisar på genomsnittsnivå mycket goda kunskapsresultat och de har på genomsnittsnivå en hög andel legitimerade och behöriga lärare. Det finns dock en stor variation mellan skolornas högsta och lägsta nivå. Förutsättningarna för skolorna ser dock olika ut då antagningspoängen varierar stort mellan skolorna och programmen. Antagningspoäng speglar hur populär en utbildning och en skola är. I Nacka erbjuder en gymnasieskola enbart lärlingsutbildningar på yrkesprogram och en gymnasieskola är resursskola för elever i behov av särskilt stöd.

I och med att såväl kunskaps- som enkätresultat finns tillgängliga först i slutet av året planerar utbildningsenheten att under våren genomföra kvalitetsamtal med samtliga gymnasieskolor. Underlag för samtalen är de senaste kunskaps- och enkätresultaten samt den senast publicerade personalstatistiken.

9. Anpassad grund- och gymnasieskola

9.1. Kvalitetssamtal med rektorer

9.1.1. Rektorerers bedömning av verksamhetens kvalitet, styrkor och utvecklingsområden

Såväl de anpassade grundskolorna som gymnasieskolorna bedöms av rektorerna sammantaget hålla mycket god kvalitet eller nära mycket god kvalitet, medan fritidshemmen bedöms hålla god kvalitet men med utvecklingsbehov.

9.1.1.1. Anpassad grundskolans sammantagna kvalitet

Det som ligger bakom rektorernas höga bedömningar av kvaliteten för den anpassade grundskolan handlar om att undervisningen bedöms hålla hög kvalitet, elevers höga måluppfyllelse, kunnig och engagerad personalen samt att föräldrarna är nöjda med verksamheten. En skolledning nämner att deras tydliggörande pedagogik och det prestigelösa samarbetet på skolan är styrkor.

Vid en av de anpassade grundskolorna framhåller skolledningen pågående läsprogram i undervisningen och att arbete sker med att kartlägga elevernas utveckling i läsförståelse inte bara med det numera obligatoriska bedömningsstödet från Skolverket utan också med andra verktyg som också används inom grundskolan. Exempel på områden som man arbetar med att utveckla är att utmana eleverna ytterligare utifrån deras olika förutsättningar och att utveckla analyser av det obligatoriska bedömningsstödet resultat.

9.1.1.2. Anpassad gymnasieskolans sammantagna kvalitet

Bedömningen att den anpassade gymnasieskolan håller mycket hög kvalitet grundar sig enligt rektorerna på bland annat pedagogiken, pedagogers samarbete, att föräldrarna är nöjda men även att elever har sysselsättning när de lämnar skolan. Det kan handla om praktikplats, folkhögskola eller daglig verksamhet. Vid en av de anpassade gymnasieskolorna framhålls att undervisningen anpassas efter elevernas behov, att de erbjuds många kurser och att samtliga som slutade skolan i juni nu har sysselsättning. Undervisningens kvalitet har höjts och personalen är samspelta. Exempel tas också upp om att eleverna får viktig kompetens genom att driva kafé som eget företag och genom att de möter gymnasieskolans alla elever.

9.1.1.3. Fritidshemmens sammantagna kvalitet vid anpassade grundskolor

Vad gäller fritidshemmen för den anpassade skolans elever nämner flera rektorer att det finns utvecklingsbehov. Det sker genom att arbetslagen ska samarbeta. I ett annat fall nämns svårigheter att få en bra struktur under hela fritidshemsverksamheten. I samband med att eleverna får skolskjuts hem, något som sker vid olika tider för olika elever, krävs personal vilket gör det svårt att samtidigt genomföra den pedagogiska verksamheten så som man önskar. I ett tredje fall berättar skolledningen att verksamheten tar stöd av grundskolans läroplan och arbetar medvetet med olika aktiviteter för att komplettera den anpassade skolan.

9.1.1.4. Styrkor och utvecklingsområden

Verksamheternas viktigaste styrkor, både inom anpassade grund- och gymnasieskolan, handlar om pedagogiken respektive personalen, enligt rektorerna. Detta avser exempelvis personalens kompetens, samsyn och vilja att utvecklas. Vid en skola genomför specialpedagoger fortbildning för all personal.

Att eleverna får tillräckligt med utmaningar för att utvecklas maximalt bedöms vara en styrka vid en skola medan en annan skola arbetar med att utveckla detta.

Andra exempel på pågående arbete för att utveckla verksamheten är träning av elevers självständighet, att utveckla undervisningen i grupp för elever som klarar det, kompetensutveckling för elevassistenter respektive utveckling av det arbetsplatsförlagda lärandet i anpassade gymnasieskolan.

Lokaler som inte är fullt ut anpassade för verksamheten förekommer. Vid en anpassad grundskola där så är fallet uppger rektor att lärarna är kreativa i att hitta lösningar som exempelvis att använda närområdet mer. Även ledningen för en anpassad gymnasieskola tar upp behov av att anpassa lokalerna mer utifrån elevernas behov.

9.1.2. Elevers måluppfyllelse och möjligheter till maximal utveckling

Elever i anpassade grundskolan läser antingen ämnen eller ämnesområden, men kan även ha undervisning i en kombination av ämnen och ämnesområden. Betyg ges till elever som läser ämnen medan de som läser ämnesområden ges skriftliga omdömen. Utbildningen kan därutöver också omfatta ämnen inom grundskolans kursplaner. Inom den fyraåriga anpassade gymnasieskolan undervisas eleverna inom ramen för antingen ett individuellt program, som är helt anpassat utifrån elevens förutsättningar, eller ett nationellt program²¹. Det ska också vara möjligt att kombinera kurser från ett individuellt program med kurser från ett nationellt program om eleven har förutsättningar för det.

Eftersom det är så få elever per skola sker ingen redovisning av elevernas måluppfyllelse i siffror. I stället redogörs här för rektorernas kommentarer av måluppfyllelsen vid deras skola samt deras bedömning av i vilken utsträckning som skolan lyckas utmana alla elever maximalt.

Rektorerna redovisar vid kvalitetssamtalen en sammantaget mycket hög måluppfyllelse för eleverna. Analyser av kunskapsresultaten sker utifrån elevernas förutsättningar. Rektorn för en anpassad grundskola tar upp att de får positiv återkoppling från den anpassade gymnasieskolan som deras tidigare elever fortsätter till och bedömer att tvålärarsystemet på skolan bidragit till god måluppfyllelse. Vid övriga skolor lyfter ledningen fram att undervisningen i grupp har blivit en framgångsfaktor, att personalen har fokus på elevernas lärande samt att alla elever klarar sina mål. Eleverna har haft praktik och får sysselsättning efter

²¹ Det nationella programmet för administration, handel och varuhantering erbjuds i Nacka.

avslutad utbildning. Vid en anpassad grundskola tar ledningen upp att resultaten i ämnet hemkunskap är lite lägre men att längre lektionspass planeras för att ge eleverna bättre förutsättningar att utvecklas ytterligare i ämnet.

Alla skolledningar bedömer att eleverna utvecklas maximalt, såväl kunskapsmässigt som socialt, men i ett fall menar skolledningen att de är nöjda med elevernas måluppfyllelse men arbetar med att de ska utvecklas ytterligare. Exempel som ges på att ge maximal utveckling för eleverna är undervisning integrerat med grundskolan när elever har förutsättningar för det.

9.1.3. Förberedelser för arbetsliv, vidare studier och annan sysselsättning

Den anpassade gymnasieskolan har i uppgift att förbereda eleverna för arbetslivet, vidare studier och annan sysselsättning. Medan en skolledning tar upp att deras elever har jobbpraktik eller praktik vid dagverksamhet samt tränas i att hantera resor, tar en annan skolledning upp att det är svårt att få till daglig verksamhet för eleverna utifrån deras förutsättningar. En skola har kontaktnät med näringsliv och organisationer som underlättar att hitta praktikplatser. Studie- och yrkesvägledare skulle behöva mer tid i den anpassade skolan tar en av ledningarna upp.

9.2. Elevers tillgång till utbildade lärare

För den anpassade grund- och gymnasieskolan finns beslutade legitimations- och behörighetskrav för undervisningen som ännu inte gäller skarpt på grund av den stora bristen på utbildade lärare med denna inriktning. För dessa skolformer redovisas andelen lärare med pedagogisk respektive specialpedagogisk högskoleexamen.

I Nacka kommun har alla lärare i såväl den anpassade grundskolan som den anpassade gymnasieskolan pedagogisk högskoleexamen. Andelen som har specialpedagogisk högskoleexamen är betydligt lägre, 44 procent i anpassade grundskolan och 34 procent i anpassade gymnasieskolan.²² Andelen lärare med specialpedagogisk högskoleexamen varierar från 23 till 57 procent i anpassade grundskolan. För anpassade gymnasieskolan uppgår motsvarande andel till som mest 67 procent. Antalet skolor inom skolformerna är dock få och det saknas uppgifter för samtliga skolor.

Ovan nämnda personalstatistik har varit en del av underlaget för kvalitetssamtalen om den anpassade skolan. Vid sex av de totalt sju anpassade grund- och gymnasieskolorna som samtalen avsett anger skolledningen att elevernas tillgång till utbildad personal är god. Framförallt handlar det om att skolorna har tillgång till speciallärare, medan Skolverkets statistik inte redovisar denna typ av lärarexamen utan enbart om personal har specialpedagogisk högskoleexamen. I det enda fall som skolans ledning inte uttryckt sig i termer av att tillgången till utbildad personal är god så uppger ledningen att skolan har

²² Andelstalen avser heltidstjänster.

speciallärare, lärare med lärarlegitimation samt specialpedagogisk kompetens som delas med övriga skolan, men betonar behovet att höja elevassisternas kompetens, vilket är något man arbetar med på skolan. Ingen av rektorerna tar upp att det finns rekryteringsproblem av exempelvis speciallärare.

9.3. Resultat på föräldraenkäten

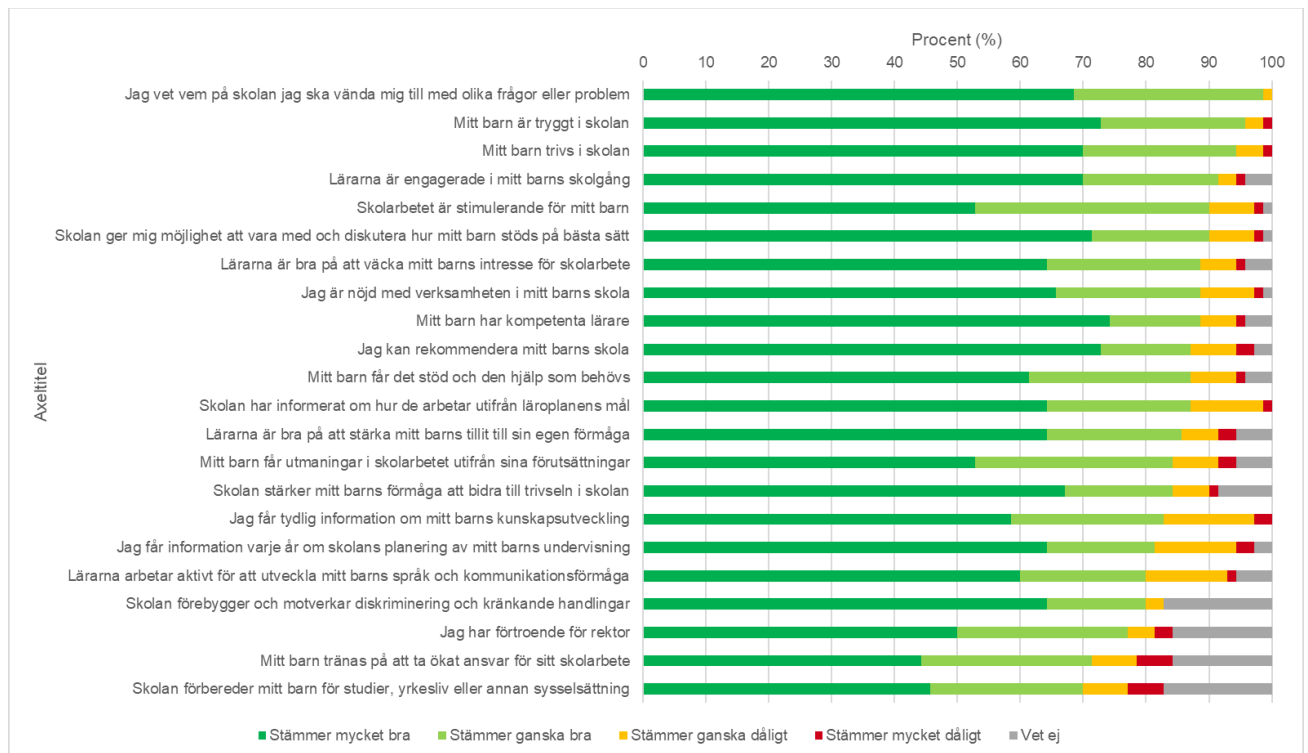
Högst andel föräldrar till elever i den anpassade grundskolan instämmer i påståendet att ”Jag vet vem på skolan jag ska vända sig till med olika frågor eller problem”, följt av ”Mitt barn är tryggt i skolan” och ”Mitt barn trivs i skolan”.

De påståenden som lägst andel föräldrar instämmer i har samtidigt störst andel ”vet ej”-svar. Det gäller påståendet om att ”Skolan förbereder mitt barn för studier, yrkesliv eller annan sysselsättning” följt av ”Mitt barn tränas på att ta ökat ansvar för sitt skolarbete och ”Jag har förtroende för rektor”.

Enkätresultaten för den anpassade gymnasieskolan hade för låg svarsfrekvens för att kunna redovisas.

Vilka slutsatser som skolledningen dragit av skolans enkätresultat var ett av ämnena för kvalitetssamtalen. Flertalet rektorer ser resultaten som bekräftelse på att verksamheten håller god kvalitet för eleverna, exempelvis att det är ett resultat av att undervisningen i grupp har utvecklats och att man blivit bättre på att utmana eleverna i undervisningen. Flera tar också upp att skolan har en öppenhet och nära relation med föräldrarna i det dagliga arbetet eller att föräldrarna får information så att de kan följa elevernas utveckling. Samtidigt är det en utmaning att nå hög svarsfrekvens eftersom många föräldrar kan känna sig tyngda av olika typer av administrativa processer och ansökningar som de har gällande barnen och som avser annat än skolan.

Figur 12: Enkätresultat föräldraenkäten anpassad grundskola, år 2023

9.4. Utbildningsenhetens bedömning

Den samlade bilden utifrån kvalitetssamtalen med de anpassade grund- och gymnasieskolornas rektorer är att elevernas måluppfyllelse är god samt att elever i hög utsträckning utvecklas väl, såväl kunskapsmässigt som socialt. Det framkommer att det också finns utrymme för att utmana eleverna ytterligare för att utvecklas maximalt. Det stämmer med den bild utbildningsenheten har genom sin uppföljning av elever i vissa årskurser i den anpassade grund- och gymnasieskolan och som görs för att bland annat följa upp beslutade tilläggsbelopp.

Utmaningar finns fortsatt vad gäller kapaciteten, det vill säga att kunna ta emot fler elever med bibehållen kvalitet. Detta kan också handla om lokaler som inte alltid fungerar optimalt för undervisning utifrån elevernas behov och förutsättningar. Exempel framkommer också på utmaningar med att organisera fritidshemmet så att tillräckligt med personal finns såväl under elevens vistelsetid där som i samband med hemgången med skolskjuts.

En viktig förutsättning för att hålla en hög kvalitet i utbildningen är att det finns personal med adekvat utbildning. Så är fallet i Nacka, enligt vad som framkommer i kvalitetssamtalen. Eleverna har även tillgång till speciallärare, en lärarkategori som Skolverket inte har med i personalstatistiken för den anpassade skolan. Något som framkommer är däremot behov av mer tid från studie- och yrkesvägledningen för eleverna i den anpassade skolan.

10. Statistik om barn och elever

Statistik om barn och elever redovisas dels utifrån hur många som får sin utbildning i Nackas kommunala och fristående verksamheter oavsett vilken kommun de är folkbokförda i, dels hur många folkbokförda Nackabarn och elever som finns registrerade i de olika skolformerna oavsett kategori av huvudman. Statistiken är per oktober 2023.

10.1. Antal barn och elever i Nackas förskolor och skolor – oavsett folkbokföringsort

I Nackas kommunala och fristående förskolor och skolor samt i pedagogisk omsorg går närmare 28 600 unika barn och elever.²³ Flest elever, drygt 15 500, går i de obligatoriska skolformerna förskoleklass, grundskola och anpassad grundskola.

	KOMMUNALA ANORDNARE		FRISTÅENDE ANORDNARE		TOTALT	
	Antal barn/elever	Antal enheter	Antal barn/elever	Antal enheter/anordnare	Antal barn/elever	Antal enheter/anordnare
NACKAS UTBILDNINGSVERKSAMHET SAMT PEDAGOGISK VERKSAMHET						
TOTALT	16 033	90	12 550	120	28 583	210

SKOLFORM	KOMMUNALA ANORDNARE		FRISTÅENDE ANORDNARE		TOTALT	
	Antal barn/elever	Antal enheter	Antal barn/elever	Antal enheter	Antal barn/elever	Antal enheter
Förskola	2 771	36	3 289	62	6 060	98
Förskoleklass	1 075	20	396	11	1 471	31
Grundskola	9 119	23	4 839	16	13 958	39
Anpassad grundskola	110	4	0	0	110	4
Anpassad grundskola, integrerade elever	2	2	0	0	2	2
Fritidshem	4 097	23	1 365	11	5 462	34
Gymnasieskola	2 928	2	3 910	12	6 838	14
Anpassad gymnasieskola	28	3	0	0	28	3

ANNAN PEDAGOGISK VERKSAMHET	KOMMUNALA ANORDNARE		FRISTÅENDE ANORDNARE		TOTALT	
	Antal barn	Antal anordnare	Antal barn	Antal anordnare	Antal barn	Antal anordnare
Pedagogisk omsorg	0	0	116	19	116	19
Pedagogisk omsorg, aktivitet efter skola	0	0	106	3	106	3

²³ Fritidshemmet är ej inkluderat.

10.2. Antal barn och elever folkbokförda i Nacka kommun

Närmare 26 000 av Nackas barn och elever är registrerade i någon av skolväsendets skolformer samt i den pedagogisk omsorgen.

I förskoleklassen, grundskolan samt den anpassade grundskolan går de flesta elever i en kommunal skola i Nacka kommun. I förskolan respektive gymnasieskolan går de flesta barn och elever i en fristående verksamhet. Elever i den anpassade gymnasieskolan får till störst andel sin utbildning i andra kommuners kommunala skolor.

SKOLFORM samt PEDAGOGISK OMSORG	NACKAS KOMMUNALA ANORDNARE		FRISTÅENDE ANORDNARE		ANDRA KOMMUNERS KOMMUNALA ANORDNARE		TOTALT	
	Antal barn/elever	Andel (%) barn/elever	Antal barn/elever	Andel (%) barn/elever	Antal barn/elever	Andel (%) barn/elever	Antal barn/elever	Andel (%) barn/elever
Pedagogisk omsorg	0	0	115	100	0	0	115	100
Förskola	2 744	45	3 302	55	12	0	6 058	100
Förskoleklass	1 064	72	404	27	3	0	1 471	100
Grundskola	8 873	66	4 478	33	162	1	13 513	100
Anpassad grundskola	103	87	7	6	9	8	119	100
Gymnasieskola	1 570	34	2 175	48	828	18	4 573	100
Anpassad gymnasieskola	20	31	18	28	27	42	65	100
SUMMA	14 374	55	10 499	41	1 041	4	25 914	100

11. Underlag till kvalitetsanalysen

11.1. Källor

Förbundet Storsthlns enkät till gymnasieelever i årskurs 3

Kvalitetssamtal med samtliga rektorer för förskolor i Nacka kommun

Kvalitetssamtal med samtliga rektorer för anpassade grund- och gymnasieskolor i Nacka kommun

Resultatdialoger med samtliga rektorer för grundskolor i Nacka kommun

Skolverkets databas för statistik

Statistiska centralbyråns särskilt framtagna statistik på begäran av utbildningsenheten

Utbildningsenhetens egen bearbetning av progressionsresultat i grundskolan

Utbildningsenhetens insamlade statistik om kunskapsresultat från grundskolans rektorer

Våga visa-enkäten till elever och föräldrar

11.1.1. Syfte och frågeställningar kvalitetssamtal

Kvalitetssamtal har under hösten genomförts med samtliga rektorer för Nackas 98 förskolor samt med samtliga rektorer för Nackas fyra anpassade grundskolor och tre anpassade gymnasieskolor. Syftet med kvalitetssamtalen är att främja hög måluppfyllelse och en likvärdigt hög kvalitet för alla barn och elever i verksamheten. Samtalen utformas också med ambitionen att de kan vara till nytta för förskolornas och skolornas ledning i deras arbete med att utveckla verksamheterna. Utbildningsenhetens förhoppning är även att de främjar en kvalitetsfokuserad samverkan med anordnare i kommunen. Kvalitetssamtalen är en del av underlaget till kommunens samlade kvalitetsanalys för förskolan och den anpassade grundskolan.

Kvalitetssamtalen med *förskolornas rektorer* hade fokus på analys och bedömning av följande områden:

- Ett framgångsrikt arbetssätt på förskolan eller utveckling av arbetssätt som ska öka måluppfyllelsen på förskolan.
- Förskolans resultat i Våga visa-enkäten till föräldrar.
- Förskolans tillgång till förskollärare.
- Likvärdigheten inom förskolan.

Kvalitetssamtalen med de *anpassade skolornas rektorer* hade fokus på analys och bedömning av följande områden:

- Bedömning av kvaliteten i verksamheten.
- Elevernas tillgång till utbildad personal.
- Skolans resultat på Våga-visaenkäten till föräldrar.
- Elevernas måluppfyllelse.
- Elevernas progression och förberedelse för vidare studier och arbetsliv.

11.1.2. Syfte och frågeställningar resultatdialoger

Utbildningsenheten har under hösten genomfört resultatdialoger med samtliga rektorer för de totalt 34 fristående och kommunala grundskolor som haft elever i årskurserna 1, 3, 6 eller 9 läsåret 2022/23.²⁴ Syftet är att främja ökad måluppfyllelse och en likvärdigt hög kvalitet för alla elever. Dialogerna utformas för att vara till nytta för skolans ledning i deras arbete med att utveckla verksamheterna. Rektoreernas analyser och bedömningar bidrar också med viktigt underlag till kommunens samlade kvalitetsanalys om grundskolan. Ambitionen är också att främja en kvalitetsfokuserad samverkan med alla anordnare i Nacka. .

Ett digitalt möte genomfördes för varje skola med frågeställningar och underlag om elevernas kunskapsresultat som utbildningsenheten tagit fram genom egna sammanställningar eller genom specialbeställning från SCB inför mötet. Rektorer hade möjlighet att ta med andra nyckelpersoner från skolan till mötet, såsom biträdande rektorer, förstelärare eller arbetslagsledare.

Resultatdialogerna hade fokus på analys och bedömning av följande områden:

- Måluppfyllelsen för eleverna läsåret 2022/23 (åk 1/3/6/9)
- Måluppfyllelsen för elevgrupper (utifrån föräldrars utbildningsbakgrund respektive svensk/utländsk bakgrund) läsåret 2021/22 (åk 3/6/9)
- Elevers resultatutveckling (åk 3–6 respektive åk 6–9)

11.2. Tjänsteskrivelser till utbildningsnämnden

Nedanstående tjänsteskrivelser är publicerade på nacka.se. Eventuella hänvisningar till bilagor samt protokoll kan sökas fram för respektive månad här [Utbildningsnämnden - Sammanträdesdatum / handlingar](#).

[Förskola för fler barn](#) (feb 2023)

[Förskola för fler barn \(återremiss\)](#) (mar 2023)

[Tillgång till legitimerade och behöriga lärare i fsklass och skola år 2022](#)
(maj 2023)

[Skolvalet 2023](#) (maj 2023)

[Resultat från Våga visas enkät till elever och vårdnadshavare år 2023](#) (juni 2023)

[Personalstatistik för förskolan år 2022](#) (juni 2023)

[Kartläggning elevhälsan Nacka kommuns kommunala och fristående skolor](#)
(juni 2023)

[Observationer av pedagogisk omsorg](#) (sep 2023)

[Kunskapsresultat i låg- och mellanstadiet läsåret 2022/23](#)

[Anmälningar av skolpliktiga elevers upprepade eller längre frånvaro läsåret 2022/2023](#) (sep 2023)

[Kunskapsresultat i högstadiet läsåret 2022/23](#) (nov 2023)

[Personalstatistik fritidshemmet år 2022](#) (nov 2023)

[Studie om språkinriktat arbetssätt i förskolan](#) (dec 2023)

²⁴ Ytterligare en skola (Dibber International School) hade elever i årskurserna 1 och 3 läsåret 2022/23 men avslutade sin verksamhet efter läsårets slut och ingick därför inte i resultatdialogerna.

Till utbildningsnämndens sammanträde i februari 2024 kommer ett ärende om arbetet med den uppsökande verksamheten avseende fler barn i förskolan under år 2023. Till sammanträdet i mars 2024 kommer ett ärende om arbetet med tillsyn och insyn under år 2023.

